

**RADA
UNII EUROPEJSKIEJ**

**Bruksela, 9 listopada 2006 r. (14.11)
(OR. en)**

15010/06

LIMITE

**FRONT 224
COMIX 937**

PISMO PRZEWODNIE

od: Sekretarz Generalny Komisji Europejskiej,
podpisano przez pana dyrektora Jordiego AYETA PUIGARNAUA
data otrzymania: 7 listopada 2006 r
do: Pan Javier SOLANA, Sekretarz Generalny/Wysoki Przedstawiciel

---

Dotyczy: **Zalecenie Komisji ustanawiające wspólny „Praktyczny podręcznik dla straży granicznej (podręcznik Schengen)” przeznaczony dla właściwych organów państw członkowskich prowadzących kontrolę osób na granicach**

Delegacje otrzymują w załączeniu dokument Komisji C(2006) 5186 wersja ostateczna.

Zał.: C(2006) 5186 wersja ostateczna

KOMISJA WSPÓLNOT EUROPEJSKICH

Bruksela, dnia 06/XI/2006 r.
K (2006) 5186 wersja ostateczna

ZALECENIE KOMISJI

z dnia 06/XI/2006 r.

ustanawiające wspólny „Praktyczny podręcznik dla straży granicznej (podręcznik Schengen)” przeznaczony dla właściwych organów państw członkowskich prowadzących kontrolę osób na granicach

ZALECENIE KOMISJI

z dnia 06/XI/2006 r.

ustanawiające wspólny „Praktyczny podręcznik dla straży granicznej (podręcznik Schengen)” przeznaczony dla właściwych organów państw członkowskich prowadzących kontrolę osób na granicach

KOMISJA WSPÓLNOT EUROPEJSKICH,

uwzględniając Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską, w szczególności jego art. 211, a także mając na uwadze, co następuje:

- (1) Rozporządzenie (WE) nr 562/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 marca 2006 r. ustanawiające wspólnotowy kodeks zasad regulujących przepływ osób przez granice (kodeks graniczny Schengen)¹ określa wspólnotowe zasady prowadzenia kontroli osób na granicach, na którą składają się zarówno kontrole graniczne, jak i nadzór graniczny.
- (2) Należy zadbać o to, by wspólnotowe zasady kontroli granic były wdrażane w sposób jednakowy przez wszystkie organy krajowe właściwe do wykonywania zadań w tym zakresie. W tym celu potrzebne jest opracowanie „Praktycznego podręcznika dla straży granicznej (podręcznika Schengen)” zawierającego wspólne wytyczne, najlepsze praktyki i zalecenia w dziedzinie kontroli granic.
- (3) Mając na względzie optymalne wykorzystanie praktycznego podręcznika przez wszystkie właściwe organy państw członkowskich, Komisja udostępni państwom członkowskim jego elektroniczną wersję wraz z wszelkimi innymi dostępnymi informacjami, których straż graniczna potrzebuje do wykonywania swoich obowiązków, takimi jak wykazy przejść granicznych, wzory dokumentów podróży itp.
- (4) Komisja zadba o regularną aktualizację podręcznika i wszelkich innych informacji, których straż graniczna potrzebuje do wykonywania swoich obowiązków.
- (5) Aby przyczynić się do ujednoczenia trybu wdrażania wspólnotowych zasad kontroli granicznej, państwa członkowskie powinny zalecić swoim organom krajowym właściwym do prowadzenia kontroli osób na granicach stosowanie załączonego praktycznego podręcznika jako głównego narzędzia przy wykonywaniu zadań związanych z kontrolą granic.

---

¹ Rozporządzenie nr 562/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 marca 2006 r. ustanawiające wspólnotowy kodeks zasad regulujących przepływ osób przez granice (kodeks graniczny Schengen), Dz.U. L 105 z 13.4.2006 r., str. 1.

- (6) Państwa członkowskie zachęca się także do stosowania niniejszego podręcznika na potrzeby szkolenia pracowników, którym powierzone zostaną obowiązki w zakresie kontroli granic.

NINIEJSZYM ZALECA:

1. W trosce o skuteczne i jednolite wdrożenie wspólnych zasad kontroli granicznej, określonych w rozporządzeniu (WE) nr 562/2006, państwa członkowskie powinny:

- przekazać załączony Praktyczny podręcznik dla straży granicznej (dalej zwany „praktycznym podręcznikiem”) organom krajowym właściwym do prowadzenia kontroli osób na granicach;
- zalecić wyżej wspomnianym organom stosowanie tego podręcznika jako głównego narzędzia przy wykonywaniu zadań w zakresie kontroli granic.

2. Państwa członkowskie powinny również stosować podręcznik na potrzeby szkolenia wszystkich pracowników, którym powierzone zostaną zadania w zakresie kontroli granic.

Sporządzono w Brukseli dnia 06/XI/2006.

*W imieniu Komisji
Franco FRATTINI
Wiceprzewodniczący Komisji*

ZAŁĄCZNIK

Praktyczny podręcznik dla straży granicznej (podręcznik Schengen)

CZEŚĆ PIERWSZA – DEFINICJE	7
CZEŚĆ DRUGA – KONTROLE GRANICZNE	12
SEKCJA I: Procedury kontroli granicznej.....	12
1. Kontrole na przejściach granicznych.....	12
2. Przeszukiwanie systemu informacyjnego Schengen	20
3. Szczegółowe zasady kontroli określonych kategorii osób	22
3.1 Osoby korzystające ze wspólnotowego prawa do swobodnego przemieszczania się	22
3.2 Głowy państw	24
3.3 Piloci statków powietrznych	24
3.4 Marynarze	25
3.5 Posiadacze paszportów dyplomatycznych, urzędowych lub służbowych oraz członkowie organizacji międzynarodowych	26
3.6 Mieszkańcy strefy przygranicznej korzystający z systemu ruchu granicznego..	28
3.7 Osoby małoletnie.....	29
3.8 Uczniowie z państw trzecich zamieszkujący w państwie członkowskim lub w państwie trzecim, niepodlegający obowiązkowi wizowemu	29
3.9 Pracownicy transgraniczni.....	31
3.10 Turyści objęci systemem ADS	31
4. Stemplowanie dokumentów podróży	32
5. Złagodzenie kontroli	36
6. Odmowa wjazdu	37
7. Wydawanie wiz na granicy, w tym marynarzom podróżującym tranzytem	45
8. Anulowanie, cofnięcie i skrócenie okresu ważności jednolitej wizy Schengen....	51
9. Specjalne systemy tranzytowe	53
9.1 Uproszczony dokument tranzytowy (FTD) i uproszczony kolejowy dokument tranzytowy (FRTD).....	53

9.2.	Tranzyt przez terytorium państw członkowskich, które nie wdrożyły w pełni dorobku prawnego Schengen	54
10.	Osoby ubiegające się o azyl/ ochronę międzynarodową	55
11.	Rejestrowanie informacji na granicy	57
12.	Współpraca z innymi służbami	58
	SEKCJA II: Granice lądowe	58
1.	Kontrole ruchu drogowego	58
2.	Kontrole ruchu kolejowego	61
3.	Ruch przygraniczny	63
	SEKCJA III: Granice powietrzne	65
1.	Kontrole na lotniskach	65
2.	Kontrole na lądowiskach	68
3.	Kontrola osób w samolotach prywatnych	69
	SEKCJA IV: Granice morskie	70
1.	Ogólne procedury kontroli ruchu morskiego	70
2.	Kontrole na statkach wycieczkowych	71
3.	Kontrole żeglugi rekreacyjnej	74
4.	Kontrole rybołówstwa przybrzeżnego	75
5.	Kontrole połączeń promowych	76
	SEKCJA V: Kontrole żeglugi śródlądowej	77
1.	Żegluga śródlądowa	77
	CZĘŚĆ TRZECIA NADZÓR GRANICZNY	78
1.	Cel nadzoru	78
2.	Metody nadzoru	78
2.3	Główne zadania jednostek patrolujących to:	79
	CZĘŚĆ IV: WYKAZ ISTOTNYCH AKTÓW PRAWNYCH WSPÓLNOTY	81

WPROWADZENIE

Celem niniejszego podręcznika jest przedstawienie wytycznych, najlepszych praktyk i zaleceń dotyczących wykonywania obowiązków straży granicznej w państwach Schengen. Ma on także służyć straży granicznej jako praktyczny poradnik dotyczący środków i decyzji, jakie należy podejmować podczas służby na granicach zewnętrznych.

Treść podręcznika nawiązuje przede wszystkim do kwestii związanych z kontrolą osób na granicach i opiera się na wspólnotowych aktach prawnych (w szczególności kodeksie granicznym Schengen) regulujących takie zagadnienia, jak: przekraczanie granic zewnętrznych, wydawanie wiz, wspólnotowe prawo do swobodnego przepływu osób oraz ubieganie się o azyl. Wykaz aktów regulujących dziedzinę objętą niniejszym podręcznikiem podano w części IV.

Tam, gdzie mowa jest o innych rodzajach kontroli, która może lub powinna być prowadzona na granicy (np.: kontrola celna, fitosanitarna czy medyczna), zastosowanie mają odpowiednie przepisy prawa wspólnotowego i krajowego. W każdym przypadku jednak państwa członkowskie powinny zadbać o to, by różne organy prowadzące kontrolę na granicach zewnętrznych ściśle współpracowały ze sobą oraz z organami prowadzącymi kontrole w obrębie danego terytorium.

Celem niniejszego podręcznika nie jest nakładanie jakichkolwiek prawnie wiążących zobowiązań na państwa członkowskie ani ustanawianie nowych praw i obowiązków funkcjonariuszy straży granicznej czy jakichkolwiek innych osób, których mogłoby to dotyczyć. Moc wiążącą mają wyłącznie akty prawne, na których niniejszy podręcznik się opiera lub do których się odwołuje, i tylko takie mogą być przywoływane przed sądami krajowymi.

CZEŚĆ PIERWSZA – DEFINICJE

1. **PAŃSTWA SCHENGEN** (państwa, które w pełni wdrożyły dorobek prawny Schengen i zniosły kontrolę na swoich granicach wewnętrznych)²:

1. Austria	9. Włochy
2. Belgia	10. Luksemburg
3. Dania	11. Niderlandy
4. Finlandia	12. Norwegia
5. Francja	13. Portugalia
6. Niemcy	14. Hiszpania
7. Grecja	15. Szwecja
8. Islandia	

Uwaga: UE/WE i **Konfederacja Szwajcarska** podpisały w dniu 26.10.2004 r. porozumienie (które nie weszło jeszcze w życie) dotyczące włączenia Konfederacji Szwajcarskiej w proces wdrażania, stosowania i rozwoju dorobku Schengen. Oczekuje się, że Szwajcaria wdroży dorobek prawny Schengen najwcześniej w 2008 r., kiedy dobiegną końca odpowiednie procedury oceniające.

2. **PAŃSTWA CZŁONKOWSKIE UE:**

1. Austria	11. Węgry	21. Słowacja
2. Belgia	12. Irlandia	22. Słowenia
3. Republika Czeska	13. Włochy	23. Hiszpania
4. Cypr	14. Łotwa	24. Szwecja
5. Dania	15. Litwa	25. Zjednoczone Królestwo
6. Estonia	16. Luksemburg	
7. Finlandia	17. Malta	
8. Francja	18. Niderlandy	

² Cypr, Estonia, Litwa, Łotwa, Malta, Polska, Republika Czeska, Słowacja, Słowenia oraz Węgry nie uzyskały jeszcze pełnego statusu państw Schengen, ale stosują wspólne zasady kontroli granic zewnętrznych.

9. Niemcy 19. Polska

10. Grecja 20. Portugalia

3. **Państwa EOG:** Norwegia (NO), Islandia (IS) i Liechtenstein (LI).

4. **„Granice wewnętrzne”** to:

a) wspólne granice lądowe państw Schengen, w tym granice na rzekach i jeziorach;

b) porty lotnicze państw Schengen wykorzystywane do lotów wewnętrznych;

c) porty morskie, rzeczne i porty na jeziorach w państwach Schengen wykorzystywane do regularnych połączeń promowych;

5. **„Granice zewnętrzne”** to granice lądowe państw Schengen, w tym granice na rzekach i jeziorach, granice morskie, a także porty lotnicze, porty rzeczne, porty morskie i porty na jeziorach, pod warunkiem że nie są to granice wewnętrzne.

6. **„Osoby korzystające ze wspólnotowego prawa swobodnego przemieszczania się”** to obywatele państw członkowskich UE, państw EOG i Szwajcarii, a także członkowie ich rodzin, bez względu na obywatelstwo, którzy im towarzyszą bądź zamierzają do nich dołączyć.

7. **„Członkowie rodzin obywateli UE/EOG/CH”** to, bez względu na przynależność narodową:

- współmałżonek lub partner, z którym obywatel UE/EOG/CH zawarł zarejestrowany związek partnerski, jeśli związek taki został zawarty zgodnie z ustawodawstwem państwa członkowskiego i jest uznawany przez ustawodawstwo przyjmującego państwa członkowskiego za równoważny ze związkiem małżeńskim;
- bezpośredni zstępni poniżej 21 roku życia oraz osoby pozostające na jego utrzymaniu, w tym bezpośredni zstępni współmałżonka lub partnera oraz osoby pozostające na ich utrzymaniu;
- wstępni obywatela UE/EOG/CH pozostający na jego utrzymaniu, w tym wstępni jego współmałżonka lub partnera;

8. **„Obywatel UE”** oznacza każdą osobę posiadającą obywatelstwo jednego z państw członkowskich Unii Europejskiej.
9. **„Obywatel państwa trzeciego”** oznacza każdą osobę, która nie korzysta ze wspólnotowego prawa do swobodnego przemieszczania się.
10. **„Funkcjonariusz straży granicznej”** oznacza każdego funkcjonariusza państwowego wyznaczonego zgodnie z prawem krajowym do pełnienia obowiązków służbowych na przejściu granicznym, wzdłuż granicy lub w bezpośrednim jej sąsiedztwie, który wykonuje zadania w zakresie kontroli granic zgodnie z prawem wspólnotowym i krajowym.
11. **„Kontrola granic”** to działalność wykonywana na granicach wyłącznie w związku z zamiarem lub faktem przekroczenia granicy (bez względu na inne okoliczności), na którą składają się kontrole graniczne i nadzór graniczny.
12. **„Kontrole graniczne”** to czynności kontrolne prowadzone na przejściach granicznych w celu sprawdzenia, czy osoby przekraczające granicę, w tym ich środki transportu i przedmioty będące w ich posiadaniu, kwalifikują się do uzyskania zezwolenia na wjazd na terytorium państw Schengen lub wyjazd z tego terytorium;
13. **„Nadzór graniczny”** to czynności polegające na nadzorowaniu odcinków granic pomiędzy przejściami granicznymi oraz nadzorowaniu przejść granicznych poza ustalonymi godzinami otwarcia po to, by uniemożliwić przekraczanie granic z pominięciem kontroli granicznej.
14. **„Kontrola minimalna”** to kontrola prowadzona z reguły wobec osób korzystających ze wspólnotowego prawa swobodnego przemieszczania się w celu sprawdzenia ich tożsamości i obywatelstwa (w przypadku obywateli UE/EOG/CH) lub tożsamości i stopnia pokrewieństwa z obywatelem UE/EOG/CH (w przypadku członków ich rodzin, którzy sami nie są obywatelami UE/EOG/CH). Polega na szybkim i prostym sprawdzeniu dokumentu podróży w celu potwierdzenia jego ważności i wykrycia ewentualnych śladów fałszerstwa lub podrobienia. Częścią takiej kontroli może być sprawdzenie dokumentu w odpowiedniej bazie danych zawierającej informacje o dokumentach skradzionych, sprzeniewierzonych, zagubionych lub unieważnionych.
15. **„Kontrola szczegółowa”** to kontrola prowadzona wobec obywateli państw trzecich, w odróżnieniu od kontroli minimalnej prowadzonej wobec osób korzystających ze

wspólnotowego prawa swobodnego przemieszczania się. Polega na sprawdzeniu przez funkcjonariusza straży granicznej, czy obywatel państwa trzeciego spełnia wszystkie warunki wjazdu na terytorium państwa Schengen (lub wyjazdu z tego terytorium).

16. **„Kontrole na drugiej linii”** to dodatkowe kontrole, które można prowadzić w wyznaczonym do tego miejscu, poza strefą, w której kontrolowane są wszystkie osoby (pierwsza linia);
17. **„Osoba ubiegająca się o azyl”** to obywatel państwa trzeciego lub bezpaństwowiec, który złożył wniosek azylowy, w sprawie którego nie podjęto jeszcze ostatecznej decyzji.
18. **„Wniosek o przyznanie ochrony międzynarodowej”** to wniosek złożony przez obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca, w którym ten zwraca się do państwa członkowskiego o objęcie go ochroną międzynarodową i który można potraktować jako wniosek o przyznanie statusu uchodźcy lub statusu ochrony uzupełniającej.
19. **„Uchodźca”** oznacza obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca, który – z uzasadnionej obawy przed prześladowaniem ze względu na swoją rasę, wyznanie, narodowość, przekonania polityczne lub przynależność do określonej grupy społecznej – znajduje się poza krajem swojego obywatelstwa i nie może lub, kierowany taką obawą, nie chce skorzystać z ochrony tego kraju, albo bezpaństwowca, który – pozostając poza krajem stałego pobytu, z tych samych powodów co wymienione powyżej – nie może lub, kierowany tą samą obawą, nie chce do niego powrócić.
20. **„Osoba kwalifikująca się do objęcia ochroną uzupełniającą”** oznacza obywatela państwa trzeciego albo bezpaństwowca, który nie kwalifikuje się do statusu uchodźcy, lecz w odniesieniu do którego istnieją istotne podstawy, by uznać, że jeśli wróci do swojego kraju pochodzenia lub (w przypadku bezpaństwowca) do poprzedniego kraju stałego pobytu, może stanąć wobec rzeczywistego ryzyka doznania poważnej krzywdy, o której mowa w art. 15 dyrektywy Rady 2004/83/WE, oraz który nie może lub, ze względu na takie ryzyko, nie chce skorzystać z ochrony tego kraju.
21. **„Bezpaństwowiec”** oznacza osobę, której – zgodnie z obowiązującym stanem prawnym – żadne państwo nie uznaje za swojego obywatela.
22. **„Zagrożenie dla zdrowia publicznego”** oznacza każdą chorobę mogącą przerodzić się w epidemię według definicji międzynarodowych przepisów zdrowotnych Światowej

Organizacji Zdrowia lub inną chorobę zakaźną lub zaraźliwą chorobę pasożytniczą, jeżeli są one objęte przepisami o ochronie zdrowia mającymi zastosowanie do obywateli państw członkowskich. Więcej szczegółów na ten temat – patrz [wytyczne na temat zagrożeń dla zdrowia publicznego](#), sekcja I pkt 1.6.

23. „**Wiza**” oznacza zezwolenie wydane przez państwo członkowskie lub decyzję podjętą przez takie państwo, które są wymagane do wjazdu z zamiarem pobytu w tym państwie członkowskim lub kilku państwach członkowskich albo tranzytu przez terytorium tego państwa członkowskiego lub kilku państw członkowskich. Więcej szczegółów na temat [różnych rodzajów wiz](#) – patrz sekcja I pkt 7.

CZĘŚĆ DRUGA – KONTROLE GRANICZNE

SEKCJA I: Procedury kontroli granicznej

1. *Kontrole na przejściach granicznych*

1.1 Głównym celem kontroli granicznych jest sprawdzenie, czy wszystkie osoby przekraczające granice spełniają warunki wjazdu na terytorium państw Schengen.

Warunki, jakie muszą spełniać obywatele państw trzecich przy wjeździe na terytorium państwa Schengen:

- a) muszą posiadać ważny dokument lub dokumenty podróży uprawniające do przekroczenia granicy;
- b) muszą posiadać ważną wizę, jeśli taka jest wymagana. Jeśli jednak obywatel państwa trzeciego posiada dokument pobytowy wydany przez państwo Schengen, dokument taki uznaje się za równoważny z wizą Schengen. Nie dotyczy to tymczasowych zezwoleń na pobyt obowiązujących do czasu rozpatrzenia pierwszego wniosku o wydanie dokumentu pobytowego lub wniosku azylowego;
- c) muszą uzasadnić cel i warunki planowanego pobytu w państwie(-ach) Schengen, m.in. wykazać, że posiadają wystarczające środki utrzymania na czas planowanego pobytu i na powrót do państwa pochodzenia (lub na tranzyt do państwa trzeciego, gdzie z pewnością zostaną przyjęci, na przykład dlatego że posiadają zezwolenie na pobyt w tym państwie) lub że mają możliwość legalnego uzyskania takich środków.
- d) nie mogą zaliczać się do osób, których dotyczy wpis do celów odmowy wjazdu w systemie informacyjnym Schengen (SIS);
- e) nie mogą zaliczać się do osób uznawanych za stanowiące zagrożenie dla porządku publicznego, bezpieczeństwa wewnętrznego, zdrowia publicznego lub stosunków międzynarodowych któregośkolwiek z państw Schengen. Może się to zdarzyć szczególnie wówczas, gdy w krajowej bazie danych znajduje się wpis do celów odmowy wjazdu dotyczący danej osoby.

Przy **wyjeździe** sprawdza się głównie ważność dokumentu uprawniającego właściciela do przekroczenia granicy oraz – jeśli to możliwe – to, czy dany obywatel państwa trzeciego nie stanowi zagrożenia dla porządku publicznego, bezpieczeństwa wewnętrznego lub stosunków międzynarodowych któregoś z państw Schengen.

* *Podstawa prawna:*

– [kodeks graniczny Schengen \(art. 5\)](#);

– [rozporządzenie Rady \(WE\) nr 539/2001 zmienione:](#)

* [rozporządzeniem Rady \(WE\) nr 2414/2001,](#)

* [rozporządzeniem Rady \(WE\) nr 453/2003,](#)

* [rozporządzeniem Rady \(WE\) nr 851/2005.](#)

Uwaga: Powyższe warunki **nie odnoszą się do obywateli UE i innych beneficjentów wspólnotowego prawa do swobodnego przemieszczania się**, którym z reguły przysługuje prawo do wjazdu na terytorium państwa członkowskiego za okazaniem jedynie dowodu osobistego lub paszportu. Dodatkowe informacje – patrz [pkt 3.1 poniżej](#).

- 1.2 Każdej osobie przekraczającej granicę należy dać gwarancje poszanowania jej podstawowych praw zawartych w Europejskiej konwencji praw człowieka i Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej. Podczas kontroli granic należy zwłaszcza w pełni respektować zakaz niehumanitarnego i poniżającego traktowania oraz zakaz dyskryminacji zawarte odpowiednio w art. 3 i art. 14 Europejskiej konwencji praw człowieka oraz w art. 4 i art. 21 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej.

W szczególności funkcjonariusze straży granicznej podczas pełnienia służby zobowiązani są do pełnego poszanowania ludzkiej godności i unikania dyskryminacji osób ze względu na ich płeć, pochodzenie rasowe lub etniczne, religię lub przekonania, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Środki stosowane podczas pełnienia służby muszą być proporcjonalne do celów, którym służą.

Wszyscy podróżni mają prawo do informacji na temat charakteru kontroli oraz do profesjonalnego, życzliwego i uprzejmego traktowania w zgodzie z obowiązującym prawem międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym.

- 1.3 Funkcjonariusz pełniący obowiązki komendanta przejścia granicznego musi wyznaczyć do służby dostateczną liczbę odpowiednio wyszkolonych strażników, tak by kontrola na granicy przebiegała skutecznie. Funkcjonariusze straży granicznej muszą zawsze dążyć do osiągnięcia równowagi między potrzebą umożliwienia bezproblemowego przekroczenia granicy osobom, które spełniają warunki wjazdu i stanowią zdecydowaną większość wśród podróżnych (np. turystom, biznesmenom, studentom itp.), a potrzebą zachowania nieustannej czujności niezbędnej do wykrywania osób stanowiących zagrożenie dla porządku publicznego i bezpieczeństwa wewnętrznego, jak również potencjalnych nielegalnych imigrantów.

* Porady dla funkcjonariuszy prowadzących kontrole na przejściach granicznych:

- biorąc dokument podróży, zawsze przyjrzyj się najpierw twarzy podróżnego (spróbuj zapamiętać jak najwięcej dostrzegalnych cech charakterystycznych);
- porównaj wygląd podróżnego z fotografią i opisem w dokumencie podróży, do porównania użyj także wizy, gdy taka jest wymagana (może to pomóc w wykryciu próby oszustwa);
- sprawdź dokładnie dokument podróży, by upewnić się, że nie jest podrobiony lub sfalszowany (numeracja, rodzaj druku i sposób zszywania stron, pieczęcie i stemple, informacje o innych osobach objętych dokumentem; zażądaj od podróżnego wyjaśnień w sprawie wszelkich poprawek naniesionych na dokumencie, szczególnie na stronie z danymi osobowymi);
- sprawdź dane w systemie; w trakcie sprawdzania utrzymuj kontakt słowny z podróżnym i zwracaj uwagę na jego zachowanie i reakcje (np. nerwowość, agresywną postawę, nadmierną chęć do współpracy);
- przed wstawieniem stempla granicznego upewnij się, czy dana osoba nie przekroczyła dozwolonego czasu pobytu podczas ostatniego pobytu na terytorium państwa Schengen (tj. trzy miesiące na przestrzeni sześciu miesięcy);
- nie przesłuchuj podróżnego jak potencjalnego przestępcy czy nielegalnego imigranta; wszystkie pytania należy zadawać w sposób odpowiednio wyważony i życzliwy;

– pytań stawianych przez podróżnego nie należy zbywać, odpowiadaj rzeczowo i uprzejmie.

1.4 Każda osoba przekraczająca granicę musi przejść **kontrolę minimalną** przy wjeździe i wyjeździe, która obejmuje między innymi porównanie jej tożsamości z danymi zawartymi w dokumentach uprawniających do przekroczenia granicy. Kontrola minimalna polega zazwyczaj na szybkim i prostym sprawdzeniu dokumentu podróży w celu potwierdzenia jego ważności i wykrycia ewentualnych śladów fałszerstwa lub podrobienia. Częścią takiej kontroli może być też sprawdzenie danego dokumentu w bazie danych zawierającej informacje o dokumentach skradzionych, sprzeniewierzonych, zagubionych lub unieważnionych.

Ograniczenie się do kontroli minimalnej musi stanowić regułę w przypadku **osób korzystających ze wspólnotowego prawa swobodnego przemieszczania się** (patrz pkt 3.1 poniżej).

1.5 Obywatele państw trzecich muszą zostać poddani **kontroli szczegółowej**, którą prowadzi się według zasad opisanych poniżej. **Specjalne zasady** obowiązują jednak w stosunku do następujących kategorii osób:

- a) głowy państw i członkowie ich delegacji (pkt 3.2);
- b) piloci statków powietrznych i inni członkowie załogi (pkt 3.3);
- c) marynarze (pkt 3.4);
- d) posiadacze paszportów dyplomatycznych, oficjalnych lub służbowych oraz członkowie organizacji międzynarodowych (pkt 3.5);
- e) mieszkańcy strefy przygranicznej korzystający z lokalnego systemu ruchu granicznego (pkt 3.6);
- f) małoletni (pkt 3.7);
- g) uczniowie pochodzący z państw trzecich zamieszkujący w państwie członkowskim lub w państwie trzecim, niepodlegający obowiązkowi wizowemu (pkt 3.8);
- h) pracownicy transgraniczni (pkt 3.9);
- i) turyści objęci systemem ADS (*ang. approved destination status* – status dozwolonego kierunku) (pkt 3.10).

Kontrole **bezpaństwowców** i **uchodźców** prowadzi się zasadniczo w ten sam sposób co obywateli państw trzecich (patrz sekcja I pkt 10 dot. osób ubiegających się o azyl).

Uwaga: w sprawie zasad kontrolowania obywateli państw trzecich będących członkami rodzin obywateli UE, EOG lub Szwajcarii (osób korzystających ze wspólnotowego prawa do swobodnego przemieszczania się) – patrz pkt 3.1.

* *Odsyłacze:*

- [dokumenty wydawane bezpieczeństwa i uchodźcom przez państwa Schengen;](#)
- [zwolnienia z obowiązku wizowego dla uchodźców i bezpieczeństwa.](#)

1.6 **Szczegółowa kontrola przy wjeździe** polega na sprawdzeniu, czy spełnione są wszystkie warunki wjazdu, tj.:

- sprawdzeniu, czy obywatel państwa trzeciego jest w posiadaniu [dokumentu lub dokumentów uprawniających do przekroczenia granicy](#), których ważność nie wygasła, oraz czy posiada [wizę](#) lub [dokument pobytowy](#), jeśli takie są wymagane;
- szczegółowym sprawdzeniu dokumentu podróży pod kątem śladów sfałszowania lub podrobienia, a gdzie to celowe, sprawdzeniu dokumentów podróży, wiz i dokumentów pobytowych poprzez porównanie ich z wzorami obowiązujących dokumentów uprawniających do przekroczenia granicy i naklejek wizowych oraz poprzez zastosowanie sprzętu, takiego jak: lampy ultrafioletowe, lupy, aparaty do badania powierzchni odbłaskowych, mikroskopy, zestawy do wykrywania fałszywych dokumentów (*docubox*), a w razie konieczności urządzeń bardziej specjalistycznych, np. spektroskopów;
- sprawdzeniu stempli wjazdowych i wyjazdowych w dokumencie podróży danego obywatela państwa trzeciego w celu weryfikacji, na podstawie porównania dat wjazdu i wyjazdu, czy osoba ta nie przekroczyła już dozwolonego czasu pobytu na terytorium państw Schengen, tj. trzech miesięcy na przestrzeni sześciu miesięcy (okres trzech miesięcy liczy się od daty pierwszego wjazdu);
- uzyskaniu od obywatela państwa trzeciego informacji o miejscu wyjazdu, miejscu przeznaczenia i celu planowanego pobytu, a jeśli to konieczne, sprawdzeniu odpowiednich [zaświadczeń](#);
- sprawdzeniu, czy dany obywatel państwa trzeciego posiada wystarczające środki utrzymania na czas i cel planowanego pobytu, na powrót do kraju pochodzenia lub tranzyt do państwa trzeciego albo czy ma możliwość legalnego uzyskania takich

środków; aby ocenić, czy środki utrzymania są wystarczające, należy porównać je z [kwotami referencyjnymi](#) ustalonymi przez każde państwo Schengen;

- podstawą oceny, czy środki utrzymania są wystarczające, mogą być: gotówka, czeki podróżne i karty kredytowe znajdujące się w posiadaniu obywatela państwa trzeciego. Dowodem posiadania wystarczających środków utrzymania mogą być oświadczenia o pokryciu kosztów pobytu, jeżeli takowe są przewidziane w prawie krajowym, oraz [listy gwarancyjne lub zaproszenia od osób przyjmujących](#) zgodne z przepisami prawa krajowego, w przypadku gdy obywatel państwa trzeciego zatrzymuje się u kogoś.

- ważność karty kredytowej można sprawdzić, kontaktując się z jej emitentem lub przy użyciu innych środków dostępnych na przejściu granicznym (np. kantory wymiany walut).
- zaproszenie od osoby przyjmującej można sprawdzić, kontaktując się z nią bezpośrednio lub sprawdzając, czy działa w dobrej wierze, za pośrednictwem krajowych punktów kontaktowych w państwie członkowskim, gdzie zamieszkuje dana osoba przyjmująca.

- sprawdzeniu, czy dany obywatel państwa trzeciego, jego środek transportu i przewożone przez niego przedmioty nie stanowią potencjalnego zagrożenia dla porządku publicznego, bezpieczeństwa wewnętrznego, zdrowia publicznego lub stosunków międzynarodowych któregośkolwiek z państw Schengen, tj. m.in. sprawdzeniu, czy osoba taka lub przedmioty nie figurują w systemie informacyjnym Schengen (SIS) i krajowych rejestrach danych, a jeśli tak, to jakie należy podjąć w związku z tym działania.

* Wytyczne w sprawie pojęcia „zagrożenia dla zdrowia publicznego” w kontekście odmowy wjazdu:

Pojęcie to obejmuje „każdą chorobę mogącą przerodzić się w epidemię według definicji międzynarodowych przepisów zdrowotnych Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) lub inną chorobę zakaźną lub zaraźliwą chorobę pasożytniczą objętą przepisami o ochronie zdrowia mającymi zastosowanie do obywateli państw członkowskich”.

Na użytek niniejszego podręcznika każde zagrożenie dla zdrowia obywateli europejskich, jak również decyzje w sprawie środków, jakie należy w związku z takim zagrożeniem

podjąć, będą przedmiotem oceny i uzgodnień w ramach wspólnotowej sieci ustanowionej na mocy decyzji 2119/98/WE i jej systemu wczesnego ostrzegania i reagowania (EWRS) oraz Europejskiego Centrum ds. Zapobiegania i Kontroli Chorób (ECDC) ustanowionego rozporządzeniem (WE) nr 851/2004. W skład EWRS wchodzi między innymi organy publicznej służby zdrowia państw członkowskich, które działają na poziomie krajowym we współpracy z uznanymi krajowymi instytucjami nadzorczymi. ECDC zajmuje się oceną ryzyka, jakie wiąże się z danym zagrożeniem zdrowotnym (www.ecdc.eu.int).

Dlatego w każdym państwie członkowskim organy właściwe do wdrażania środków w zakresie zdrowia powinny zawsze uczestniczyć w ocenie zagrożenia dla zdrowia publicznego dokonywanej w celu udzielenia zezwolenia lub wydania zakazu wjazdu na terytorium danego państwa, zgodnie z krajowymi i wspólnotowymi przepisami prawnymi w dziedzinie zdrowia publicznego oraz procedurami obowiązującymi w tej materii w każdym państwie członkowskim.

1.7 **Kontrola szczegółowa przy wyjeździe** polega na:

- sprawdzeniu, czy obywatel państwa trzeciego posiada [ważny dokument](#) uprawniający do przekroczenia granicy;
- sprawdzeniu dokumentu pod kątem śladów sfałszowania lub podrobienia;
- sprawdzeniu, na ile to możliwe, czy obywatel państwa trzeciego nie jest uznawany za stanowiącego zagrożenie dla porządku publicznego, bezpieczeństwa wewnętrznego lub stosunków międzynarodowych któregośkolwiek z państw Schengen.

Dodatkowe kontrole przy wyjeździe mogą obejmować:

- sprawdzenie, czy dana osoba jest w posiadaniu ważnej [wizy](#), jeśli taka jest wymagana, z wyjątkiem sytuacji, gdy osoba ta posiada ważny [dokument pobytowy](#) wydany przez państwo Schengen lub inne dokumenty uprawniające do pobytu lub ponownego wjazdu na jego terytorium;
- sprawdzenie, czy dana osoba nie przekroczyła dozwolonego czasu pobytu na terytorium państw Schengen;
- sprawdzenie wpisów dotyczących osób i przedmiotów w SIS oraz zgłoszeń w krajowych bazach danych.

- 1.8 Od obywateli państw trzecich, którzy posiadają [dokument pobytowy](#) wydany przez państwo Schengen, nie należy zasadniczo wymagać potwierdzenia celu planowanego pobytu ani posiadania środków utrzymania. Należy jednak przeprowadzić inne kontrole – w szczególności badanie dokumentów podróży i dokumentów pobytowych oraz sprawdzenie danych w SIS i bazach krajowych – tak jak wyjaśniono powyżej w pkt 1.4, 1.5, 1.6 i 1.7.
- 1.9 Na prośbę osoby podlegającej szczegółowej kontroli funkcjonariusz prowadzący kontrolę powinien pokazać jej swoją odznakę służbową, podać numer identyfikacji służbowej oraz, jeśli pozwalają na to okoliczności – swoje nazwisko. Można odmówić ujawnienia tożsamości, jeśli istnieje jakakolwiek podstawa do przypuszczeń, że funkcjonariusz straży granicznej postawi się przez to w niekorzystnej sytuacji (na przykład narazi na działania odwetowe). W tym ostatnim przypadku należy przedstawić jedynie odznakę oraz podać nazwę i adres organu nadrzędnego.
- 1.10 Aby nie spowalniać formalności kontrolnych przy budkach wjazdowych i wyjazdowych na pierwszej linii oraz w razie potrzeby wykonania dodatkowych czynności kontrolnych, szczegółowe kontrole, o których mowa powyżej, można prowadzić w innym wydzielonym do tego celu miejscu („kontrola na drugiej linii”).

Jeśli takie jest życzenie obywatela państwa trzeciego i jeśli istnieją ku temu warunki, tego typu kontrole szczegółowe należy prowadzić w miejscu odosobnionym, specjalnie wyznaczonym do tego celu. W takim przypadku danego obywatela państwa trzeciego należy poinformować o celu kontroli i zapoznać z obowiązującą procedurą. Można to zrobić wręczając podróżnym odpowiedni plakat lub ulotkę. Ulotka taka lub plakat muszą być dostępne we wszystkich oficjalnych językach Unii oraz w języku(-ach) krajów sąsiadujących z danym państwem członkowskim.

* Podstawa prawna:

- [kodeks graniczny Schengen \(art. 6 i art. 7; załączniki I i IV\)](#);
- [decyzja nr 2119/98/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 24 września 1998 r. ustanawiająca sieć nadzoru i kontroli epidemiologicznej chorób zakaźnych we Wspólnocie \(Dz.U. L 268 z 3.10.1998 r., str. 1.\)](#);
- [rozporządzenie \(WE\) nr 851/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 kwietnia 2004 r. ustanawiające Europejskie Centrum ds. Zapobiegania i Kontroli Chorób \(Dz.U. L 142 z 30.4.2004, str. 1\)](#);

– [rozporządzenie Rady \(WE\) nr 2252/2004 z dnia 13 grudnia 2004 r.](#) w sprawie norm dotyczących zabezpieczeń i danych biometrycznych w paszportach i dokumentach podróży wydawanych przez państwa członkowskie (Dz.U. L 385 z 29.12.2004, str. 1);

– [międzynarodowe przepisy zdrowotne \(WHO\)](#);

– [wyrok ETS z dnia 3 października 2006 r., sprawa C-241/06 Bot przeciwko Préfet du Val-de-Marne](#).

2. *Przeszukiwanie systemu informacyjnego Schengen*

2.1 SIS należy stosować w celu uzyskania informacji o osobach i przedmiotach, w szczególności o:

- osobach poszukiwanych w celu aresztowania i przekazania odpowiednim władzom na podstawie europejskiego nakazu aresztowania lub osób poszukiwanych w celu tymczasowego zatrzymania w związku z ekstradycją;
- obywatelach państw trzecich, których obowiązuje zakaz wjazdu na terytorium państw Schengen;
- osobach zaginionych lub osobach, które dla własnego bezpieczeństwa lub dla zapobieżenia zagrożeniom, muszą zostać objęte tymczasową ochroną policyjną;
- osobach poszukiwanych w związku z postępowaniem sądowym;
- osobach i przedmiotach będących pod dyskretnym nadzorem lub podlegających szczególnej kontroli;
- przedmiotach podlegających konfiskacie lub stanowiących dowód w postępowaniu karnym.

2.2. Zasady postępowania w razie stwierdzenia wpisu w SIS:

2.2.1 Osoby poszukiwane w celu aresztowania należy przekazać organom właściwym do wydania decyzji o tymczasowym zatrzymaniu z zamiarem ekstradycji lub wydania wnoszącemu o to państwu członkowskiemu.

2.2.2 Obywateli państw trzecich, którym odmówiono prawa wjazdu, należy, jeśli pozwalają na to okoliczności, jak najszybciej odesłać do miejsca, z którego przybyli, lub do ich kraju

pochodzenia. Osoby takie muszą pozostać pod nadzorem straży granicznej do czasu opuszczenia terytorium państwa Schengen.

2.2.3 Od osoby dorosłej, która została zgłoszona jako zaginiona, należy uzyskać zgodę na powiadomienie strony, która zgłosiła jej zaginięcie.

2.2.4 Należy zwrócić szczególną uwagę na małoletnich i osoby, które na podstawie decyzji władz państwowych (sądu, organów administracyjnych) muszą pozostawać pod opieką. Dalsze kroki w ich sprawie można podjąć dopiero po konsultacji z takimi organami.

2.2.5 Dane zebrane w ramach niejawnego nadzoru powinny pozwolić na ustalenie:

- miejsca, czasu i powodu kontroli,
- trasy i celu podróży,
- tożsamości osób towarzyszących danej osobie lub osób podróżujących z nią pojazdem, łodzią lub samolotem,
- rodzaju używanego pojazdu, łodzi, samolotu lub kontenera,
- przewożonych przedmiotów,
- okoliczności, w jakich znaleziono osobę lub pojazd, łódź, samolot czy kontener.

W trakcie gromadzenia tych informacji należy zachować dyskretny charakter nadzoru.

* Zalecana praktyka – prośba o informacje na temat wpisu w SIS:

Osobie, która prosi o informacje na temat przetwarzania jej danych osobowych w SIS i prawa dostępu do systemu, funkcjonariusz straży granicznej powinien podać dane właściwych organów krajowych, w tym organów odpowiedzialnych za ochronę danych, u których osoba ta może dochodzić swoich praw.

2.2.6 Do przedmiotów podlegających konfiskacie lub stanowiących dowód w postępowaniu karnym zalicza się:

- (a) skradzione, sprzeniewierzone lub zaginione pojazdy silnikowe o pojemności powyżej 50 cm³, łodzie i samoloty;

- (b) skradzione, sprzeniewierzone lub zaginione przyczepy o wadze netto ponad 750 kg, przyczepy kempingowe, sprzęt przemysłowy, silniki przyczepne i kontenery;
- (c) skradzioną, sprzeniewierzoną lub zaginioną broń palną;
- (d) skradzione, sprzeniewierzone lub zaginione blankiety urzędowe;
- (e) skradzione, sprzeniewierzone, zaginione lub unieważnione wydane dokumenty tożsamości, takie jak: paszporty, dowody osobiste, prawa jazdy, dokumenty pobytowe i dokumenty podróży;
- (f) skradzione, sprzeniewierzone, zaginione lub unieważnione dowody i tablice rejestracyjne pojazdów;
- (g) banknoty (o spisanych numerach);
- (h) skradzione, sprzeniewierzone, zaginione lub unieważnione papiery wartościowe i środki płatnicze, takie jak: czeki, karty kredytowe, obligacje, walory.

Dodatkowe informacje na temat postępowania w razie stwierdzenia wpisu w SIS można znaleźć w podręczniku SIRENE.

* *Podstawa prawna:*

– [konwencja Schengen \(art. 93–118\)](#)

3. Szczegółowe zasady kontroli określonych kategorii osób

3.1 Osoby korzystające ze wspólnotowego prawa do swobodnego przemieszczania się

3.1.1 Z zasady osobom korzystającym ze wspólnotowego prawa do swobodnego przemieszczania się przysługuje prawo do przekraczania granicy państwa członkowskiego na podstawie następujących dokumentów:

- obywatele UE, EOG, CH: dowód osobisty lub paszport;
- członkowie rodzin obywateli UE, EOG, CH będący obywatelami państwa trzeciego: paszport. Osoby takie mogą być także zobowiązane do posiadania wizy wjazdowej, w przypadku gdy są obywatelami państwa trzeciego, które podlega [obowiązkowi wizowemu](#), chyba że są w posiadaniu ważnego [dokumentu pobytowego](#) wydanego przez państwo członkowskie (państwo EOG lub Szwajcarię).

Uwaga: Na podstawie Porozumienia między Wspólnotą Europejską i jej państwami członkowskimi, z jednej strony, a **Konfederacją Szwajcarską**, z drugiej strony, w sprawie swobodnego przepływu osób powyższe warunki odnoszą się także do pracowników, bez względu na obywatelstwo, zatrudnionych przez osoby świadczące usługi, którzy uczestniczą w rynku pracy Szwajcarii lub jednego z państw członkowskich i zostali oddelegowani do świadczenia usług na terytorium Szwajcarii lub jednego z państw członkowskich (art. 17 załącznika I do porozumienia).

- 3.1.2 Jeżeli jednak osoba korzystająca ze wspólnotowego prawa swobodnego przemieszczania się nie posiada niezbędnych dokumentów podróży lub niezbędnych wiz (gdy takie są wymagane), dane państwo członkowskie przed zawróceniem takiej osoby z granicy daje jej wszelkie racjonalnie uzasadnione szanse na uzyskanie niezbędnych dokumentów lub zlecenie ich dostarczenia w rozsądnie krótkim czasie albo też potwierdzenie czy udowodnienie w inny sposób, że przysługuje jej prawo swobodnego przemieszczania się.
- 3.1.3 W związku z tym kontrole osób korzystających ze wspólnotowego prawa swobodnego przemieszczania się powinny zasadniczo ograniczać się do sprawdzenia ich tożsamości i obywatelstwa/stopnia pokrewieństwa (tzw. **kontrola minimalna**, patrz powyżej pkt 1.4). Nie należy zatem zadawać im żadnych pytań dotyczących celu podróży, planów podróży, świadectw pracy, odcinków wypłat, wyciągów bankowych, zakwaterowania czy środków utrzymania ani prosić o podanie innych informacji o charakterze osobistym.
- 3.1.4 Jednakże w celu potwierdzenia, że obecność takich osób nie stanowi rzeczywistego, aktualnego i wystarczająco poważnego zagrożenia dla bezpieczeństwa wewnętrznego, porządku publicznego lub stosunków międzynarodowych państw członkowskich ani zagrożenia dla zdrowia publicznego, funkcjonariusze straży granicznej mogą od czasu do czasu poddać takie osoby dodatkowej kontroli polegającej na sprawdzeniu krajowych i europejskich baz danych.

Stwierdzenie zgodności z wpisem w SIS lub innych bazach nie jest samo w sobie wystarczającą podstawą do odmówienia prawa wjazdu osobom korzystającym ze wspólnotowego prawa do swobodnego przemieszczania się (patrz sekcja I pkt 6.3 w sprawie zasad stosowanych do **odmowy wjazdu** wobec beneficjentów wspólnotowego prawa swobodnego przemieszczania się).

Wcześniejsza karalność również nie stanowi sama w sobie podstawy do odmowy wjazdu.

* Podstawa prawna – orzecznictwo:

– [dyrektywa 38/2004/WE \(art. 4, art. 5 i art. 27\);](#)

– [kodeks graniczny Schengen \(art. 7\);](#)

– [Porozumienie między Wspólnotą Europejską Wspólnotą Europejską i jej państwami członkowskimi z jednej strony a Konfederacją Szwajcarską, z drugiej strony, w sprawie swobodnego przepływu osób z 21 czerwca 1999 r.;](#)

– [wyrok ETS z dnia 25 lipca 2002 r., sprawa C459/99, MRAX przeciwko Belgii;](#)

– [wyrok ETS z dnia 17 lutego 2005 r., sprawa C 215/03, Salah Oulane przeciwko Minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie;](#)

– [wyrok ETS z dnia 31 stycznia 2006 r., sprawa C-503/03, Komisja przeciwko Hiszpanii.](#)

3.2 Głowy państw

Należy odstąpić od kontroli granicznej w stosunku do głów państw i członków ich delegacji, których przyjazd i wyjazd został oficjalnie zapowiedziany straży granicznej kanałami dyplomatycznymi.

* Podstawa prawna:

– [kodeks graniczny Schengen \(załącznik VII\).](#)

3.3 Piloci statków powietrznych

3.3.1 Piloci statków powietrznych i inni członkowie załogi będący na służbie mogą przekraczać granicę na podstawie licencji pilota lub świadectw członka załogi zgodnie z postanowieniami załącznika 9 do Konwencji z 7 grudnia 1944 r. o międzynarodowym lotnictwie cywilnym (konwencji ICAO), jeśli:

- (a) wchodzi na pokład i schodzą z niego w porcie lotniczym międzylądowania lub w porcie docelowym zlokalizowanym na terytorium państwa Schengen;
- (b) wchodzi na teren gminy znajdującej się w państwie Schengen, w obrębie której położony jest port lotniczy międzylądowania lub port docelowy;
- (c) podróżują, korzystając ze środków transportu, do portu lotniczego znajdującego się na terytorium państwa Schengen w celu wejścia na pokład statku powietrznego odlatującego z tego samego portu lotniczego.

W każdym innym przypadku spełnione muszą być ogólne warunki wjazdu obowiązujące obywateli państw trzecich.

- 3.3.2. W miarę możliwości podczas kontroli w portach lotniczych pierwszeństwo daje się załogom latającym, co oznacza, że członkowie załogi powinni być kontrolowani albo przed pasażerami, albo w specjalnie wyznaczonej strefie. W stosunku do członków załóg będących na służbie i znanych personelowi odpowiedzialnemu za kontrole granic dopuszcza się prowadzenie jedynie kontroli wyrywkowych.

* Podstawa prawna:

– [kodeks graniczny Schengen \(załącznik VII\)](#);

– [konwencja ICAO](#).

3.4 Marynarze

- 3.4.1 Marynarze mogą schodzić na ląd, tj. przebywać na terenie portu, do którego zawija ich statek lub na terenie przyległych do niego gmin na podstawie dokumentu tożsamości marynarza wydanego zgodnie z konwencją genewską z dnia 19 czerwca 2003 (nr 185), konwencją londyńską z dnia 9 kwietnia 1965 (konwencja FAL) oraz odpowiednimi przepisami krajowymi, z zastrzeżeniem że dokument taki jest uznawany przez dane państwo Schengen. W takim przypadku marynarze nie muszą zgłaszać się do punktu kontroli granicznej, pod warunkiem że figurują na liście załogi statku przedstawionej uprzednio do sprawdzenia odpowiednim organom.

Jeśli jednak usprawiedliwia to wynik oceny zagrożeń związanych z bezpieczeństwem wewnętrznym i nielegalną imigracją, marynarze muszą poddać się normalnej kontroli szczegółowej obowiązującej obywateli państw trzecich.

- 3.4.2 Marynarze zamierzający przebywać poza obszarem gmin miejskich znajdujących się w pobliżu portów muszą spełnić ogólne warunki wjazdu na terytorium państw Schengen.

Posiadacze książeczki żeglarskiej lub dokumentu tożsamości marynarza mogą uzyskać zezwolenie na wejście na terytorium państwa Schengen, nawet jeśli nie są w posiadaniu ważnej wizy i/lub nie mogą wykazać się posiadaniem wystarczających środków utrzymania, o ile zachodzą okoliczności wskazane poniżej:

- zamiar wejścia na pokład statku, który już zakotwiczył lub ma wkrótce przybyć do portu państwa Schengen;
- tranzyt do państwa trzeciego lub powrót do kraju pochodzenia;
- sytuacje nadzwyczajne lub wynikające z konieczności (choroba, zwolnienie, wygaśnięcie kontraktu itp.).

W takich przypadkach posiadaczom książeczki żeglarskiej lub dokumentu tożsamości marynarza, od których wymaga się wizy w związku z ich obywatelstwem, a którzy takiej wizy nie posiadają w chwili wjazdu na terytorium państwa Schengen, można wydać wizę na granicy (patrz poniżej sekcja I pkt 7).

* Podstawa prawna:

- [kodeks graniczny Schengen \(załącznik VII\)](#).
- [konwencja genewska nr 185](#);
- [konwencja FAL](#).

3.5 Posiadacze paszportów dyplomatycznych, urzędowych lub służbowych oraz członkowie organizacji międzynarodowych

3.5.1 Posiadaczom paszportów dyplomatycznych, urzędowych lub służbowych, wydanych przez państwa trzecie i ich rządy, którym przysługują specjalne przywileje i immunitety uznawane przez państwa Schengen i którzy odbywają podróż w ramach pełnionych przez siebie obowiązków, można przyznać pierwszeństwo przed innymi podróżnymi oczekującymi na przejściach granicznych, nawet jeżeli wymienione osoby w danym przypadku są objęte obowiązkiem wizowym. Osoby legitymujące się tego typu dokumentami nie mają obowiązku wykazywania, że posiadają wystarczające środki utrzymania.

3.5.2 Jeżeli osoba przybywająca na granicę zewnętrzną powołuje się na przysługujące jej przywileje, immunitety i zwolnienia, funkcjonariusz straży granicznej może od zażądać potwierdzenia jej statusu poprzez okazanie odpowiednich dokumentów, w szczególności zaświadczeń wydanych przez państwo akredytujące, paszportu dyplomatycznego lub innych. W razie wątpliwości funkcjonariusz może w pilnych przypadkach zwrócić się bezpośrednio do ministerstwa spraw zagranicznych.

Funkcjonariusze straży granicznej nie mogą odmówić prawa wjazdu na terytorium państwa Schengen posiadaczom paszportów dyplomatycznych, urzędowych lub służbowych bez uprzedniego skonsultowania się z odpowiednimi organami krajowymi. Ma to zastosowanie również wówczas, gdy w SIS figuruje wpis dotyczący danej osoby.

- 3.5.3 Akredytowani członkowie misji dyplomatycznych i przedstawicielstw konsularnych oraz ich rodziny mogą wjeżdżać na terytorium państw Schengen za okazaniem [karty wydanej przez ministerstwo spraw zagranicznych państwa Schengen](#) i dokumentu uprawniającego do przekroczenia granicy.

Sprawdzenie, czy spełnione są warunki wjazdu nie jest konieczne, jeśli dyplomata wjeżdżający na terytorium państwa Schengen jest w tym państwie akredytowany i ma prawo do długoterminowego pobytu na jego terytorium.

- 3.5.4 Dyplomaci akredytowani poza terytorium państw Schengen, gdy podróżują w celach prywatnych, muszą spełnić ogólne wymogi wjazdowe.

- 3.5.5 W razie ryzyka i uzasadnionego podejrzenia wykroczenia lub przestępstwa ze strony dyptomatów należy bezzwłocznie powiadomić ministerstwo spraw zagranicznych danego kraju.

- 3.5.6 Zgodnie z Konwencją wiedeńską o stosunkach dyplomatycznych z 18 kwietnia 1961 r. dyplomaci korzystają z nietykalności i innych immunitetów wyłącznie w krajach, w których są akredytowani, oraz w krajach, przez które przejeżdżają, by objąć swoje stanowisko lub na nie powrócić albo wtedy, gdy wracają do własnego kraju. Nie dotyczy to podróży w celach prywatnych.

- 3.5.7. Podczas kontroli na przejściach granicznych można, jeśli to możliwe, traktować w sposób uprzywilejowany członków organizacji międzynarodowych, którzy posiadają wymienione poniżej dokumenty wydane przez te organizacje i są w trakcie pełnienia obowiązków służbowych.

Uwzględnić należy w szczególności następujące rodzaje dokumentów:

- przepustka Organizacji Narodów Zjednoczonych wystawiana pracownikom ONZ i jej agencji zależnych na mocy Konwencji o przywilejach i immunitetach organizacji

wyspecjalizowanych przyjętej przez Walne Zgromadzenie ONZ w dniu 21 listopada 1947 r. w Nowym Jorku;

- przepustka Wspólnoty Europejskiej (WE);
- przepustka Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej (Euratom);
- legitymacje wydane przez Sekretariat Generalny Rady Europy;
- dokumenty wystawione na podstawie art. III ust. 2 Porozumienia między Stronami Traktatu Północnoatlantyckiego dotyczącego statusu ich sił zbrojnych (wojskowe dowody tożsamości połączone z rozkazem wyjazdu, nakazem wyjazdu lub indywidualnym bądź grupowym rozkazem przeniesienia), jak również dokumenty wystawione w ramach programu partnerstwa dla pokoju.

Od posiadaczy tych dokumentów zasadniczo nie wymaga się dowodu posiadania wystarczających środków utrzymania.

* Podstawa prawna:

- [kodeks graniczny Schengen \(załącznik VII\)](#).
- [Konwencja wiedeńska o stosunkach dyplomatycznych z dnia 18 kwietnia 1961 r.](#)

3.6 Mieszkańcy strefy przygranicznej korzystający z systemu ruchu granicznego

3.6.1 Mieszkańcy strefy przygranicznej sąsiedniego państwa trzeciego, którzy są w posiadaniu pozwolenia na przekraczanie granicy w ramach ruchu granicznego, wydane na podstawie [dwustronnego porozumienia](#) między państwem członkowskim a danym państwem trzecim, są podczas przekraczania granicy traktowani na specjalnych zasadach, tj.:

- nie muszą posiadać wizy (mogą natomiast być zobowiązani, by oprócz pozwolenia na przekraczanie granicy posiadać paszport, jeśli tak przewiduje dwustronne porozumienie zawarte z ich krajem);
- po sprawdzeniu ważności i autentyczności LBTB, będącego potwierdzeniem ich statusu mieszkańca strefy przygranicznej, powinni być zwolnieni z dalszej kontroli pod kątem celu podróży czy posiadania wystarczających środków utrzymania;

- ani LBTB, ani paszportu (jeśli taki jest wymagany) nie należy stemplować przy przekraczaniu granicy w jedną lub drugą stronę.

3.6.2 Dwustronne porozumienia między państwem członkowskim a państwem trzecim mogą przewidywać także dodatkowe ułatwienia w przekraczaniu granicy przez mieszkańców terenów przygranicznych, patrz sekcja II pkt 3.

* Podstawa prawna:

- rozporządzenie (WE) nr .../2006 w sprawie ruchu granicznego;
- dwustronne porozumienia o ruchu granicznym zawarte przez państwa Schengen;

3.7 Osoby małoletnie

3.7.1 Straż graniczna zwraca szczególną uwagę na osoby małoletnie, niezależnie od tego, czy podróżują z opiekunem, czy bez.

3.7.2 W przypadku małoletnich podróżujących pod opieką dorosłych funkcjonariusz straży granicznej sprawdza, czy osoby towarzyszące sprawują nad nimi opiekę rodzicielską, w szczególności gdy małoletnim towarzyszy tylko jedna dorosła osoba i istnieją poważne podstawy do podejrzeń, że małoletni lub małoletnia mogli zostać bezprawnie zabrani spod opieki osoby sprawującej nad nimi prawną opiekę rodzicielską. Jeśli takie podejrzenie się potwierdzi, funkcjonariusz będzie musiał podjąć wszelkie kroki konieczne do tego, by zapobiec uprowadzeniu lub bezprawnemu wywiezieniu takiej osoby.

3.7.3 Małoletnich podróżujących bez opieki należy szczegółowo skontrolować, sprawdzając ich dokumenty podróży i dodatkowe zaświadczenia w celu ustalenia, czy nie opuszczają terytorium kraju wbrew woli osób sprawujących nad nimi opiekę rodzicielską.

* Podstawa prawna:

- [kodeks graniczny Schengen \(załącznik VII\)](#).

3.8 Uczniowie z państw trzecich zamieszkujący w państwie członkowskim lub w państwie trzecim, niepodlegający obowiązkowi wizowemu³

3.8.1 Uczniowie, którzy są obywatelami państwa trzeciego objętego obowiązkiem wizowym, ale którzy zamieszkują legalnie w państwie członkowskim i uczestniczą w wycieczce

---

³ Sekcja ta nie dotyczy Norwegii, Islandii i Szwajcarii.

szkolnej, nie są zobowiązani do posiadania wizy na tranzyt lub pobyt krótkoterminowy na terytorium innego państwa członkowskiego, z zastrzeżeniem że spełnione są następujące warunki:

- (a) podróżują w towarzystwie nauczyciela szkoły organizującej wycieczkę, który jest w posiadaniu ważnego dokumentu podróży lub wizy, jeśli taka jest wymagana;
- (b) nauczyciel może okazać formularz wystawiony przez daną szkołę, który pozwala ustalić tożsamość wszystkich uczniów biorących udział w wycieczce i w którym jasno określa się cel i okoliczności planowanego pobytu lub tranzytu;
- (c) uczniowie są w posiadaniu dokumentu uprawniającego do przekroczenia granicy.

Ten ostatni wymóg (posiadanie ważnego dokumentu podróży) nie obowiązuje, w przypadku gdy:

- wyżej wspomniany formularz zawiera aktualne zdjęcia tych uczniów, którzy nie mogą wylegitymować się dowodem tożsamości ze zdjęciem;
- właściwy organ państwa członkowskiego, w którym zamieszkują uczniowie, potwierdza ich prawo stałego pobytu i prawo do ponownego wjazdu na terytorium tego państwa, a formularz jest przez ten organ odpowiednio uwierzytelniony (pieczęcią właściwego organu krajowego);
- państwo członkowskie, w którym zamieszkują uczniowie, zgłosiło innym państwom członkowskim, że chce, aby listę uczestników wycieczki traktowano jako ważny dokument podróży.

3.8.2 Powyższe przepisy nie zwalniają uczniów ani towarzyszących im nauczycieli z obowiązku poddania się kontroli granicznej według zasad ogólnych (sekcja I pkt 1).

Mogą oni spotkać się z odmową wjazdu lub tranzytu, jeśli istnieją ku temu podstawy zgodnie z sekcją I pkt 6.

3.8.3 Zwolnienie z obowiązku wizowego może dotyczyć także uczniów przebywających na wycieczce szkolnej, którzy są obywatelami państw trzecich podlegających obowiązkowi wizowemu, ale zamieszkują legalnie na terenie państwa trzeciego, które z takiego obowiązku jest zwolnione (na przykład uczniowie narodowości bośniackiej legalnie zamieszkujący w Chorwacji).

W takim przypadku spełnione muszą być te same wymogi, co w przypadku uczniów zamieszkujących w państwie członkowskim.

* Podstawa prawna:

– [decyzja Rady 94/795/WSiSW z dnia 30 listopada 1994 r.;](#)

– [rozporządzenie \(WE\) nr 539/2001 \(art. 4\).](#)

3.9 Pracownicy transgraniczni

Pracownicy transgraniczni i inni pracownicy dojeżdżający regularnie do pracy za granicą, którzy są dobrze znani straży granicznej z powodu częstego przekraczania granicy na tym samym przejściu granicznym i którzy, jak wynika ze wstępnej kontroli, nie figurują w SIS ani w krajowej bazie danych, podlegają jedynie wrywkowej kontroli polegającej na sprawdzeniu, czy posiadają ważny dokument uprawniający do przekroczenia granicy oraz czy spełniają warunki wjazdu. Kontrole wrywkowe należy prowadzić zgodnie z procedurami mającymi zastosowanie, odpowiednio do obywateli państw trzecich w ogólne oraz osób korzystających ze wspólnotowego prawa swobodnego przemieszczania się.

Osoby takie muszą od czasu do czasu być poddawane kontroli szczegółowej, bez ostrzeżenia i w nieregularnych odstępach czasu.

* Podstawa prawna:

– [kodeks graniczny Schengen \(załącznik VII\).](#)

3.10 Turyści objęci systemem ADS

Protokół ustaleń przyjęty przez Wspólnotę Europejską i Narodowy Urząd Turystyki Chińskiej Republiki Ludowej w sprawie wiz i innych zagadnień związanych z grupami turystycznymi z Chińskiej Republiki Ludowej (ADS) szczegółowo reguluje kwestie dotyczące podróży grup chińskich turystów na terytorium Wspólnoty.

- 3.11 Uczestnicy takich wycieczek („turyści ADS”) powinni tworzyć grupę co najmniej pięcioosobową i jako taka grupa wjeżdżać na terytorium Wspólnoty i z niego wyjeżdżać. Muszą także poruszać się po terytorium Wspólnoty jako grupa zgodnie z ustalonym wcześniej programem wycieczki.
- 3.12 Z reguły turystom ADS musi towarzyszyć kierownik wycieczki, którego obowiązkiem jest dbanie o to, by turyści ci wjeżdżali na obszar Wspólnoty i wyjeżdżali z niego jako jedna grupa.
- 3.13 Grupy turystów ADS podlegają normalnej procedurze kontrolnej (sekcja I pkt 1). Kontrole mogą polegać między innymi na sprawdzeniu statutu ADS, który w każdym przypadku powinien być zaznaczony na naklejce wizowej. Adnotację „ADS” umieszcza się zawsze w wizach indywidualnych. Kierownik wycieczki podlega normalnej procedurze kontrolnej, w ramach której sprawdza się między innymi, czy przysługuje mu taki status.

Funkcjonariusz straży granicznej może także zażądać okazania dodatkowych dokumentów potwierdzających status ADS lub status kierownika wycieczki.

* Podstawa prawna:

– [decyzja Rady z dnia 8 marca 2004 r. dotycząca przyjęcia protokołu ustaleń między Wspólnotą Europejską i Narodowym Urzędem Turystyki Chińskiej Republiki Ludowej w sprawie wiz i innych zagadnień związanych z grupami turystycznymi z Chińskiej Republiki Ludowej \(ADS\).](#)

4. *Stemplowanie dokumentów podróży*

- 4.1 Zasadniczo dokumenty podróży wszystkich obywateli państw trzecich należy systematycznie stemplować przy wjeździe i wyjeździe. Stempel nie stanowi dowodu przeprowadzenia szczegółowej kontroli; pozwala jedynie ustalić z wszelką pewnością datę i miejsce przekroczenia granicy. Stemplowanie stosuje się również po to, aby w trakcie kontroli przy wjeździe lub wyjeździe możliwe było sprawdzenie, czy dana osoba nie przekroczyła dozwolonego czasu pobytu na terytorium państw Schengen, tj. trzech miesięcy na przestrzeni sześciu miesięcy.

Funkcjonariusze straży granicznej muszą zatem zawsze stemplować dokumenty uprawniające obywateli państw trzecich do przekroczenia granicy. Dotyczy to nawet

okoliczności szczególnych i nieprzewidzianych, w tym również sytuacji, w których prowadzi się kontrole w trybie złagodzonym.

Stemplem opatrzyć należy również dokument podróży osoby, której wystawia się wizę na granicy (sekcja I pkt 7).

4.2 **Stempla wjazdowego lub wyjazdowego nie stawia się:**

- a) w dokumentach podróży obywateli UE, Norwegii, Islandii, Liechtensteinu i Szwajcarii;
- b) w dokumentach podróży głów państw lub dygnitarzy, których przyjazd został oficjalnie zapowiedziany kanałami dyplomatycznymi;
- c) w licencjach pilotów lub certyfikatach członków załogi statku powietrznego;
- d) w dokumentach podróży marynarzy, którzy przebywają na obszarze państwa członkowskiego wyłącznie w czasie, gdy ich statek kotwiczy w porcie tego państwa i tylko na terenie tego portu;
- e) w dokumentach podróży załogi i pasażerów statków wycieczkowych, którzy nie podlegają kontroli granicznej w przypadkach, o których mowa w sekcji IV pkt 2;
- f) w dokumentach uprawniających do przekroczenia granicy obywateli Andory, Monako i San Marino;
- g) w dokumentach mieszkańców strefy przygranicznej korzystających z systemu ruchu granicznego (sekcja II pkt 3).

4.3 Stemplować należy także dokumenty podróży członków rodzin obywateli UE, EOG i CH, którzy są obywatelami państw trzecich, chyba że przedstawiają dokument pobytowy lub kartę pobytową z adnotacją „członek rodziny obywatela UE” lub „członek rodziny obywatela EOG lub CH”.

*** Przykłady:**

1) Obywatelka Ukrainy, żona obywatela Holandii, posiadająca holenderski dokument pobytowy lub kartę pobytową (z adnotacją, że jest członkiem rodziny obywatela UE),

której towarzyszy mąż lub która zamierza do niego dołączyć, a więc korzystająca z prawa swobodnego przemieszczania się – dokumentu podróży **nie należy** stemplować.

2) Chorwat, mąż obywatelki Wielkiej Brytanii, posiadający brytyjski dokument pobytowy lub kartę pobytową (z adnotacją, że jest członkiem rodziny obywatela UE), któremu towarzyszy żona – dokumentu podróży **nie należy** stemplować.

3) Obywatelka Indii, żona obywatela Francji, posiadająca wizę Schengen, nieposiadająca (na razie) francuskiego dokumentu pobytowego lub karty pobytowej, która zamierza dołączyć do męża – w tym przypadku dokument podróży **należy** podstemplować.

4.4 W wyjątkowych sytuacjach, na życzenie obywatela państwa trzeciego i w przypadku gdy wstawienie stempla wjazdowego/wyjazdowego może spowodować dla niego poważne trudności, stempel taki można umieścić na osobnym arkuszu. Arkusz taki należy przekazać obywatelowi państwa trzeciego.

4.5 W praktyce może się także zdarzyć, że dokument uprawniający obywatela państwa trzeciego do przekroczenia granicy nie nadaje się już do ostemplowania z powodu braku wolnych stron. W takim przypadku obywatelowi państwa trzeciego należy zalecić złożenie wniosku o nowy paszport, tak by w przyszłości nadal można było wstawiać w nim stemple.

Jednak na zasadzie wyjątku – szczególnie w przypadku osób regularnie dojeżdżających do pracy za granicą – wydać można osobny arkusz, na którym umieszcza się kolejne stemple. Arkusz taki należy przekazać obywatelowi państwa trzeciego.

W każdym przypadku **brak wolnych stron w paszporcie nie jest sam w sobie uzasadnioną i dostateczną podstawą do odmówienia danej osobie prawa wjazdu** (patrz sekcja I pkt 6 nt. podstaw odmowy).

* Zalecana praktyka:

Arkusz, o którym mowa w pkt 4.4 i 4.5, powinien zawierać co najmniej następujące szczegóły:

– nazwa i lokalizacja placówki kontroli granicznej;

– data wydania;

- imię i nazwisko posiadacza dokumentu podróży;
- numer dokumentu podróży;
- stempel i pieczęć urzędowa placówki kontroli granicznej;
- nazwisko i podpis funkcjonariusza straży granicznej.

4.6 Przy wjeździe i wyjeździe obywateli państw trzecich objętych obowiązkiem wizowym stempel wstawia się w miarę możliwości w taki sposób, by zakrywał krawędź wizy, nie wpływając jednak na czytelność zapisów na wizie ani zabezpieczeń naklejki wizowej. W razie konieczności przystawienia kilku stempli (np. w przypadku wielokrotnej wizy wjazdowej) należy to zrobić na stronie skierowanej przodem do tej, na której umieszczona jest wiza. Jeżeli strony tej nie można wykorzystać, stempel należy umieścić na następnej. Nie wolno przystawiać stempli na polu do odczytu maszynowego ani na stronie z danymi osobowymi i innych stronach z wpisami urzędowymi.

* Zalecana praktyka:

- stemple należy w miarę możliwości umieszczać w porządku chronologicznym, aby łatwo było odnaleźć datę ostatniego przekroczenia granicy;
- stempel wjazdowy powinno się przystawiać w pobliżu stempla wjazdowego;
- stempel powinno się przystawiać poziomo, tak by łatwo było go odczytać;
- nie należy przystawiać stempli na stemplach już wstawionych, między innymi tych wstawionych w innych krajach.

4.7 Jako potwierdzenie wjazdu i wyjazdu używa się różnego rodzaju stempli (prostokątny stempel wjazdowy, prostokątny z zaokrąglonymi rogami – wjazdowy). Stemple zawierają literę(-y) oznaczającą(-e) państwo, nazwę placówki kontroli granicznej, datę, numer kontroli oraz piktogram określający środek transportu używany do przekroczenia granicy (lądowy, powietrzny lub morski).

Informacje na temat stempli wjazdowych i wyjazdowych oraz dokumentację dotyczącą sfałszowanych, podrobionych, zagubionych lub nieprawidłowo wstawionych stempli można uzyskać w [punkcie kontaktowym](#) ustanowionym do tego celu w każdym państwie Schengen.

4.8 Na każdym przejściu granicznym prowadzi się ewidencję stempli wjazdowych i wyjazdowych wydanych każdemu z funkcjonariuszy prowadzących kontrole graniczne i przez nich zwróconych. Ewidencja taka zawiera między innymi numer referencyjny każdego stempla, który można później wykorzystać w celach porównawczych.

Stemple nieużywane należy przechowywać pod zamknięciem, a dostęp do nich mogą mieć jedynie uprawnieni do tego funkcjonariusze straży granicznej.

4.9 Kody bezpieczeństwa stosowane na stemplach należy zmieniać w regularnych odstępach czasu, nie rzadziej niż co miesiąc.

4.10 Jeżeli w trakcie kontroli wyjazdowej okaże się, że w dokumencie podróży obywatela państwa trzeciego nie ma żadnego stempla wjazdowego, funkcjonariusz straży granicznej może przyjąć, że posiadacz takiego dokumentu wjechał na terytorium państwa Schengen nielegalnie i/lub przekroczył dozwolony czas pobytu. W takim przypadku można nałożyć karę zgodną z prawem krajowym.

4.11 Jeżeli jednak obywatel państwa trzeciego dostarcza w dowolny sposób wiarygodny dowód, taki jak bilety przejazdu, lub potwierdzenie jego obecności poza terytorium państw członkowskich, należy odstąpić od nałożenia kary, a funkcjonariusz straży granicznej musi wydać takiej osobie [specjalny formularz potwierdzenia](#) lub, jeśli tak przewiduje [ustawodawstwo krajowe](#), zaznaczyć w jej dokumencie podróży datę i miejsce przekroczenia granicy zewnętrznej.

* *Podstawa prawna:*

– [kodeks graniczny Schengen \(art. 10 i załącznik IV\)](#);

– [dyrektywa 2004/38/WE \(art. 5\)](#);

– [konwencja z Schengen \(art. 21\)](#).

5. **Złagodzenie kontroli**

5.1 Kontrole na granicach zewnętrznych mogą ulec złagodzeniu w wyniku wyjątkowych i nieprzewidzianych okoliczności. Wyjątkowe i nieprzewidziane okoliczności mają miejsce wówczas, gdy z powodu nieprzewidywalnych zdarzeń dochodzi do takiego natężenia ruchu, że czas oczekiwania na przejściach granicznych nadmiernie się wydłuża, a

wszystkie zasoby ludzkie, sprzętowe i organizacyjne uległy wyczerpaniu. Może się tak zdarzyć na przykład wtedy, gdy powódź lub inna poważna klęska żywiołowa uniemożliwia korzystanie z innych przejść granicznych, przez co ruch graniczny z kilku przejść kierowany jest na jedno.

- 5.2 W przypadku złagodzonego systemu kontroli na przejściach granicznych kontrole ruchu wjazdowego mają pierwszeństwo przed kontrolami ruchu wyjazdowego. Decyzję o złagodzeniu kontroli podejmuje komendant danego przejścia granicznego. Złagodzenie kontroli musi mieć charakter tymczasowy, musi być dostosowane do panujących okoliczności i wprowadzane stopniowo.
- 5.3 Nawet w przypadku złagodzenia kontroli straż graniczna zobowiązana jest do stemplowania dokumentów podróży obywateli państw trzecich przy wjeździe i wyjeździe, zgodnie z sekcją I pkt 4, i do prowadzenia co najmniej kontroli minimalnej.

* *Podstawa prawna:*

– [kodeks graniczny Schengen \(art. 8\)](#).

6. ***Odmowa wjazdu***

- 6.1 Obywatelom państw trzecich odmawia się prawa wjazdu w następujących przypadkach:
- a) nie mają ważnych dokumentów podróży;
  - b) mają fałszywy (sfalszowany lub podrobiony) dokument podróży;
  - c) nie mają ważnej wizy, gdy taka jest wymagana, lub dokumentu pobytowego wydanego przez państwo Schengen;
  - d) są w posiadaniu fałszywej (sfalszowanej lub podrobionej) wizy lub fałszywego dokumentu pobytowego;
  - e) nie mają odpowiednich dokumentów uzasadniających cel i warunki pobytu;
  - f) w ciągu ostatnich sześciu miesięcy przebywali już na terytorium państw Schengen przez trzy miesiące;

- g) nie mają dostatecznych środków utrzymania, biorąc pod uwagę okres i formę pobytu, bądź środków na powrót do kraju pochodzenia lub tranzyt;
- h) w SIS figuruje dotyczący ich wpis do celów odmowy wjazdu;
- i) stanowią zagrożenie dla porządku publicznego, bezpieczeństwa wewnętrznego, zdrowia publicznego lub stosunków międzynarodowych jednego lub kilku państw Schengen.

* Przykłady:

1) Drużyna kolarzy z Nigerii udaje się na Ukrainę z zamiarem wzięcia udziału w wyścigu kolarskim. Lądują w Warszawie, na terenie tamtejszego portu lotniczego oświadczają, że dojadą na Ukrainę autobusem. W trakcie kontroli na pierwszej linii okazuje się, że mają wprawdzie ważną wizę na tranzyt przez Polskę, ale nie posiadają ważnej wizy na wjazd na Ukrainę. W czasie dodatkowych czynności wyjaśniających (kontrola na drugiej linii) przedstawiają dokument potwierdzający udział w wyścigu, twierdząc, że nie będzie problemu z uzyskaniem wiz na granicy ukraińskiej. Kolarze nie mają jednak nawet rowerów potrzebnych do udziału w wyścigu ani nie potrafią w sposób przekonujący wyjaśnić, jak mają zamiar je zdobyć po przybyciu na Ukrainę. Po konsultacji z funkcjonariuszami ukraińskiej straży granicznej i na podstawie ich negatywnej opinii co do możliwości wystawienia w takiej sytuacji wizy na granicy, podjęta zostaje decyzja o odmowie wjazdu.

2) Obywatel Mołdawii przybywa samochodem na granicę węgiersko-ukraińską, oświadczając, że podróżuje do Niemiec w celach turystycznych. W czasie kontroli na pierwszej linii okazuje się, że podróżny nie jest w stanie przedstawić żadnego dokumentu (rezerwacji hotelu, zaproszenia itp.) potwierdzającego, gdzie zmierza się zatrzymać w Niemczech, nie potrafi też wykazać, że posiada wystarczające środki utrzymania na pokrycie kosztów pobytu i powrotu. W takim przypadku podejmuje się decyzję o odmowie wjazdu.

3) Obywatel Tunezji przybywa do portu lotniczego Schiphol (NL). Celem podróży są odwiedziny u krewnych (braci i sióstr) zamieszkujących w Brukseli (BE). Ma ważną wizę Schengen, bilet powrotny i zaproszenie/gwarancję od osób przyjmujących go w Brukseli. List ten nie jest jednak uwierzytelniony przez właściwe władze belgijskie (jak wymaga

tego belgijskie prawo). W takim wypadku przed podjęciem decyzji o zezwoleniu lub odmowie zezwolenia na wjazd należy wykonać dodatkowe czynności kontrolne, takie jak: sprawdzenie paszportu w celu ustalenia, czy osobie tej wydawano wcześniej wizy Schengen; porównanie wcześniejszych stempli wjazdowych/wyjazdowych w celu ustalenia, czy osoba ta nie przekroczyła w przeszłości dozwolonej długości pobytu na terytorium Schengen; kontakt z właściwymi organami belgijskimi z prośbą o sprawdzenie koniecznych informacji o osobach przyjmujących. Czynności te mają na celu sprawdzenie, czy dana osoba działa w dobrej wierze, a decyzja w jej sprawie zapadnie dopiero na podstawie wyników takich czynności.

4) Na lotnisku Helsinki-Vantaa (FI) ląduje samolot z Szanghaju. WHO ogłosiła stan międzynarodowego zagrożenia dla zdrowia publicznego (w związku z ryzykiem rozprzestrzenienia się SARS), który wymaga zastosowania specjalnych środków ostrożności w stosunku do wszystkich pasażerów przybywających z Chin. Wszyscy pasażerowie proszeni są o wypełnienie karty lokalizacyjnej, w której podają między innymi numer siedzenia w samolocie i dane kontaktowe, na wypadek gdyby trzeba było dotrzeć do nich w przyszłości. Na terenie terminalu wszyscy pasażerowie przechodzą przez specjalnie wyznaczony korytarz, gdzie zainstalowano sprzęt medyczny. Niektórzy obywatele Chin i UE przejawiają symptomy SARS i są nadal w stadium zakaźnym. Po konsultacji z lekarzami zapada decyzja o odmowie wjazdu dla obywateli Chin i natychmiastowej hospitalizacji obywateli UE w związku z groźbą rozprzestrzenienia się choroby. Inni pasażerowie samolotu, z którymi możliwy jest kontakt dzięki danym z kart lokalizacyjnych, są proszeni o zgłoszenie się do lekarza. Nie wyklucza to możliwości podjęcia środków alternatywnych, takich jak kwarantanna, jeśli jest to celowe i uzasadnione względami zdrowia publicznego.

5) Grupa kibiców piłkarskich z Ukrainy przyjeżdża na granicę polsko-ukraińską. Podróżują autokarem. Podczas kontroli okazuje się, że posiadają niebezpieczne narzędzia, takie jak kije bejzbolowe, nunchaku, noże i inne przedmioty, które mogą stanowić zagrożenie dla innych. W takim przypadku należy odmówić prawa wjazdu ze względów porządku publicznego, chyba że podróżni wyrażają zgodę na pozostawienie niebezpiecznych przedmiotów przed przekroczeniem granicy Polski.

6) Grupa młodych turystów marokańskich podróżująca promem z Tangeru przybywa do portu w Alicante (ES). Trasa wycieczki ma obejmować dwa miasta hiszpańskie (Barcelonę

i Madryt) oraz kilka miast we Francji. Podróż powrotna do Maroka ma się odbyć samolotem z lotniska Paris-Charles de Gaulle; turyści mają ważne bilety na podróż powrotną. W trakcie kontroli na przejściu granicznym okazuje się, że jeden z nich nie posiada ważnej wizy Schengen, co uzasadnia brakiem czasu na jej wyrobienie. Cel podróży jest potwierdzony, a podróżni mają wystarczające środki utrzymania. Osoba nieposiadająca wizy nie potrafi jednak w żaden sposób dowieść, że nie miała możliwości wcześniejszego złożenia wniosku wizowego, nie ma też żadnych nieprzewidzianych ani pilnych przyczyn, by zezwolić jej na wjazd. W takim przypadku osobie takiej należy odmówić prawa wjazdu, o ile przeciwko takiej decyzji nie przemawiają żadne względy humanitarne i/lub zobowiązania międzynarodowe.

7) Rosyjska rodzina przekracza samochodem granice Estonii. Wydaje się jednak, że ich pojazd ma poważną awarię techniczną (np. niedziałające hamulce), która zagraża bezpieczeństwu innych ludzi. W takiej sytuacji osobom tym nie można zezwolić na wjazd do czasu usunięcia awarii. Jeśli jednak spełniają inne warunki wjazdu, należy im zezwolić na przekroczenie granicy pieszo lub przy pomocy innych środków transportu.

6.2 W wyjątkowych sytuacjach państwo członkowskie może odstąpić od odmowy wjazdu i zezwolić obywatelowi państwa trzeciego na przekroczenie granicy, jeśli:

- a) wynika to ze względów humanitarnych, ze względów interesu narodowego lub z zobowiązań międzynarodowych (na przykład, gdy dana osoba ubiega się o azyl lub wymaga ochrony międzynarodowej);
- b) osoba nieposiadająca wizy spełnia kryteria pozwalające na jej wydanie na granicy (sekcja I pkt 7);
- c) dana osoba posiada dokument pobytowy lub wizę uprawniającą do ponownego wjazdu wydaną przez państwo Schengen w celu umożliwienia takiej osobie tranzytu i dotarcia na terytorium takiego państwa. Prawa do tranzytu można jednak odmówić, jeśli w krajowych bazach danych figuruje wpis do celów odmowy wjazdu, dotyczący tej osoby.

* Podstawa prawna:

– [kodeks graniczny Schengen \(art. 1, art. 3 i art. 5\)](#).

6.3 **Osobom korzystającym ze wspólnotowego prawa do swobodnego przemieszczania się** można odmówić prawa wjazdu jedynie ze względów porządku lub bezpieczeństwa publicznego, tzn. wówczas, gdy ich zachowanie stanowi rzeczywiste, bezpośrednie i wystarczająco poważne zagrożenie dla jednego z podstawowych interesów społecznych.

6.3.1. W związku z tym nawet wpis w SIS nie może sam w sobie być uznawany za wystarczającą podstawę automatycznej odmowy wjazdu; w takim przypadku funkcjonariusz straży granicznej musi zawsze dokonać szczegółowej oceny sytuacji w świetle wymienionych powyżej zasad.

Jeśli wpis dotyczący danej osoby został wprowadzony przez inne państwo Schengen, funkcjonariusz straży granicznej musi natychmiast skontaktować się, za pośrednictwem sieci biur SIRENE lub w inny dostępny mu sposób, z właściwymi organami tego państwa. Organy te sprawdzają w szczególności przyczynę(-y), dla której(-ych) dokonano wpisu, i czy przyczyny te są nadal aktualne. Informacje te należy w trybie natychmiastowym wysłać organom państwa członkowskiego, które o nie prosi.

Na podstawie otrzymanych informacji właściwe organy dokonają oceny w oparciu o podane wyżej kryteria. Ocena taka będzie z kolei podstawą do udzielenia danej osobie zezwolenia na wjazd lub odmowy.

Jeśli w rozsądnie krótkim terminie nie da się uzyskać wymaganych informacji, osobie takiej należy zezwolić na wjazd. W takim przypadku funkcjonariusze straży granicznej, a także inne właściwe organy krajowe, mogą sprawdzić niezbędne informacje już po przekroczeniu granicy przez daną osobę i w późniejszym czasie podjąć w jej sprawie właściwe kroki, o ile takie będą konieczne.

Powyższe zalecenia nie mają wpływu na inne działania, które należy podjąć w następstwie stwierdzenia zgodności z wpisem w SIS, takich jak aresztowanie, zastosowanie środków ochrony itp.

* Podstawa prawna/ orzecznictwo:

– [dyrektywa 2004/38/WE \(art. 27–33\)](#);

– [decyzja nr 2119/98/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 24 września 1998 r. ustanawiająca sieć nadzoru i kontroli epidemiologicznej chorób zakaźnych we Wspólnocie \(Dz.U. L 268 z 3.10.1998 r., str. 1.\)](#);

– rozporządzenie (WE) nr 851/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 kwietnia 2004 r. ustanawiające Europejskie Centrum ds. Zapobiegania i Kontroli Chorób (Dz.U. L 142 z 30.4.2004, str. 1);

– [wyrok ETS z dnia 3 lipca 1980 r., sprawa C 157/79, Regina przeciwko Stanislausowi Pieckowi](#);

– [wyrok ETS z dnia 31 stycznia 2006 r., sprawa C 503/03, Komisja przeciwko Hiszpanii](#).

- 6.3.2. Jeżeli osoba korzystająca ze wspólnotowego prawa swobodnego przemieszczania się nie posiada niezbędnych dokumentów podróży lub niezbędnych wiz (gdy takie są wymagane), dane państwo członkowskie przed zawróceniem takiej osoby z granicy musi dać jej wszelkie racjonalnie uzasadnione szanse na uzyskanie niezbędnych dokumentów lub zlecenie ich dostarczenia w rozsądnie krótkim czasie albo też potwierdzenie czy udowodnienie w inny sposób, że przysługuje jej prawo swobodnego przemieszczania się.

Jeżeli obywatel państwa trzeciego, członek rodziny obywatela UE/EOG/CH, nie posiada wymaganej wizy, ale może udowodnić swoją tożsamość oraz odpowiedni stopień pokrewieństwa z obywatelem UE/EOG/CH oraz jeśli *nie ma dowodów na to, że stanowi zagrożenie dla porządku publicznego, bezpieczeństwa publicznego lub zdrowia publicznego państw członkowskich, to należy wydać mu wizę na granicy. Wizę taką należy wydać bezpłatnie (patrz także sekcja I pkt. 7.10).*

* Podstawa prawna/ orzecznictwo:

– [dyrektywa 2004/38/WE \(art. 5 i art. 27–33\)](#);

– [wyrok ETS z 25 lipca 2002 r., sprawa C 459/99, MRAX przeciwko Belgii](#);

– [wyrok ETS z 17 lutego 2005 r., sprawa C 215/03, Salah Oulane przeciwko Minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie](#).

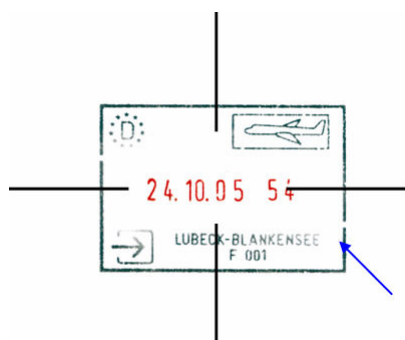
- 6.4 Udzielając obywatelom państwa trzeciego odmowy wjazdu, funkcjonariusz straży granicznej musi:

- a) wypełnić [standardowy formularz](#) odmowy wjazdu, w którym podaje przyczynę(-y) swojej decyzji, dać go do podpisu obywatelowi państwa trzeciego, którego to dotyczy, i wręczyć mu kopię podpisanego formularza. W przypadku gdy obywatel państwa trzeciego odmawia podpisania formularza,

funkcjonariusz straży granicznej odnotowuje ten fakt w formularzu w polu „uwagi”;

- b) przystawić w paszporcie stempel anulowany poprzez przekreślenie czarnym, nieścieralnym atramentem, a obok, po prawej stronie zapisać również nieścieralnym atramentem literę(-y) odpowiadające przyczynie(-om) odmowy wjazdu, zgodnie z listą podaną w standardowym formularzu odmowy wjazdu (patrz poniżej).

Przykład anulowanego stempla

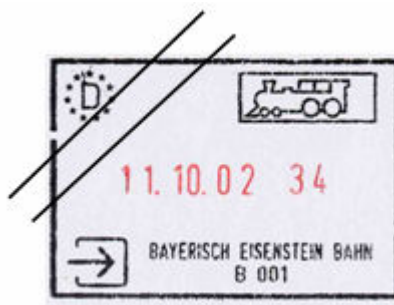

Litera oznaczająca przyczynę udzielenia odmowy wjazdu zgodnie z jednolitym wzorem

- 6.5 Jeśli funkcjonariusz straży granicznej wykryje, że w SIS figuruje wpis do celów odmowy wjazdu dotyczący posiadacza wize Schengen, musi anulować wizę takiej osoby, przystawiając w niej stempel o treści „ANULOWANO”.
- 6.6 Jednolitej wize nie wolno anulować jedynie z tej przyczyny, że obywatel państwa trzeciego nie był w stanie okazać zaświadczeń wymaganych do potwierdzenia celu podróży. W tym ostatnim przypadku funkcjonariusz straży granicznej musi przeprowadzić dalsze czynności wyjaśniające, aby ocenić, czy dana osoba uzyskała wizę w sposób w drodze oszustwa i czy stanowi zagrożenie pod względem nielegalnej imigracji. W razie konieczności należy skontaktować się z właściwymi organami państwa Schengen, które wydało wizę. Funkcjonariusz straży granicznej anuluje wizę jedynie w przypadku stwierdzenia, że została ona uzyskana w drodze oszustwa. Dodatkowe informacje – patrz sekcja I pkt 8.1.

Zalecana praktyka: anulowanie stempla wjazdowego lub wyjazdowego w przypadkach innych niż odmowa wjazdu:

Może się zdarzyć, że konieczne będzie anulowanie stempla już przystawionego w paszporcie (na przykład, gdy funkcjonariusz straży granicznej wstawił przez pomyłkę niewłaściwy stempel). W takich przypadkach odpowiedzialność nie leży po stronie podróżnego, nie można więc anulować stempla w ten sam sposób co w przypadku odmowy wjazdu. Dlatego zaleca się, by w takiej sytuacji anulować stempel przez przekreślenie go dwoma równoległymi liniami przecinającymi górny lewy narożnik, jak w przykładzie poniżej:

- 6.7 Wszystkim osobom, którym odmówiono prawa wjazdu, przysługuje możliwość odwołania zgodnie z prawem krajowym. Obywatelowi państwa trzeciego należy przekazać również pisemne informacje na temat procedury odwoławczej i punktów kontaktowych, gdzie można zapoznać się ze szczegółami dotyczącymi przedstawicieli uprawnionych do działania w imieniu obywatela państwa trzeciego.
- 6.8 Jeśli odmowa wjazdu dotyczy **osoby korzystającej ze wspólnotowego prawa do swobodnego przemieszczania się**, funkcjonariusz straży granicznej musi takiej osobie przekazać swoją decyzję na piśmie. Decyzja musi być sformułowana w taki sposób, by zainteresowana osoba mogła zrozumieć jej treść i konsekwencje. Musi również w sposób pełny i precyzyjny wskazywać na względy porządku lub bezpieczeństwa publicznego, na podstawie których ją podjęto, o ile nie jest to sprzeczne z interesem bezpieczeństwa państwa. W decyzji należy także podać nazwę sądu lub organu administracyjnego, gdzie zainteresowana osoba może złożyć odwołanie, i termin, w jakim należy to zrobić.
- 6.9 Decyzja o odmowie wjazdu podlega natychmiastowemu wykonaniu.
- 6.10 Jeśli obywatel państwa trzeciego, któremu odmówiono prawa wjazdu, przybył na granicę korzystając z usług przewoźnika powietrznego, morskiego lub lądowego, przewoźnik taki jest zobowiązany do ponownego przejęcia odpowiedzialności za taką osobę. Przewoźnik jest w szczególności zobowiązany do przetransportowania obywatela państwa trzeciego z

powrotem do: państwa trzeciego, skąd ten rozpoczął podróż; do państwa trzeciego, które wydało dokument podróży, którym obywatel ten się posługiwał, lub do innego państwa trzeciego, w którym zostanie on na pewno przyjęty. Jeśli obywatela państwa trzeciego nie da się natychmiast przetransportować z powrotem, przewoźnik zobowiązany jest ponieść wszystkie konieczne koszty zakwaterowania, utrzymania i podróży powrotnej. Jeśli przewoźnik nie jest w stanie przetransportować z powrotem obywatela państwa trzeciego, jest zobowiązany zapewnić jego powrót w inny sposób (np. kontaktując się z innym przewoźnikiem).

- 6.11 Na przewoźników nakłada się kary zgodnie z dyrektywą 2001/51/WE i prawem krajowym.
- 6.12 Straż graniczna musi podjąć wszelkie konieczne kroki, biorąc pod uwagę miejscowe uwarunkowania, by zapobiec nielegalnemu przekraczaniu granicy przez obywateli państw trzecich, którym odmówiono prawa wjazdu (na przykład uniemożliwiając im opuszczenie strefy tranzytowej w porcie lotniczym czy zabraniając schodzenia na ląd w porcie morskim).

* *Podstawa prawna:*

- [dyrektywa 2004/38/WE \(art. 5 i art. 27–33\)](#);
- [kodeks graniczny Schengen \(art. 13 i załącznik V\)](#);
- [konwencja z Schengen \(art. 26\)](#);
- [dyrektywa 2001/51/WE](#).

7. *Wydawanie wiz na granicy, w tym marynarzom podróżującym tranzytem*

7.1 Rodzaje jednolitych wiz (ważnych na terytorium Schengen):⁴

- „wiza lotniskowa” (**wiza typu „A”**): to wiza, której można wymagać od obywateli niektórych państw trzecich podczas ich przechodzenia przez międzynarodową strefę tranzytową portów lotniczych państw Schengen, jako wyjątek od zasady swobodnego tranzytu określonej w załączniku 9 do z podpisanej w Chicago Konwencji o międzynarodowym lotnictwie cywilnym.

---

⁴ Tego rodzaju wizen wydawane są jedynie przez państwa, które w pełni wdrożyły dorobek prawny Schengen.

- „wiza tranzytowa” (**wiza typu „B”**): uprawnia posiadacza podróżującego z jednego państwa trzeciego do innego państwa trzeciego do jednokrotnego, dwukrotnego, a w wyjątkowych przypadkach kilkakrotnego przejazdu przez terytorium państw Schengen. Każdorazowo czas trwania tranzytu nie może być dłuższy niż pięć dni (np.: podróż z Turcji do Albanii tranzytem przez Grecję);
- „wiza krótkoterminowa” (**wiza typu „C”**): uprawnia posiadacza do pobytu na terytorium państw Schengen przez okres nie dłuższy niż trzy miesiące. Czas pobytu nie może przekroczyć trzech miesięcy w ciągu dowolnego okresu półrocznego, licząc od pierwszego wjazdu;
- „wiza krajowa” (**wiza typu „D”**): jest to wiza wydawana przez państwo Schengen na pobyt długoterminowy (w związku ze studiami, pracą itp.) i zgodnie z procedurami przewidzianymi w prawie krajowym. Ważność terytorialna takiej wizen jest ograniczona do terytorium państwa Schengen, które ją wydało (z wyjątkiem wspomnianych poniżej wizen typu „D + C”): Posiadacze takich wizen mają jednak prawo do przejazdu przez terytorium innych państw Schengen w celu dotarcia i wjazdu po raz pierwszy na terytorium państwa, które wydało wizę, pod warunkiem że posiadają dokument podróży i nie figurują w krajowych rejestrach jako osoby, którym należy odmówić prawa wjazdu do kraju, przez którego terytorium zamierzają przejechać.
- „krajowa wiza długoterminowa ważna równocześnie jako wiza krótkoterminowa” (**wiza typu „D + C”**): jest to wiza krajowa wydawana przez państwo Schengen (na pobyt długoterminowy), ale uprawniająca jednocześnie do wyjazdu do innego państwa Schengen na okres nie dłuższy niż trzy miesiące, licząc od początku okresu ważności. Wizę taką wydaje się zgodnie ze wspólnymi warunkami i kryteriami przewidzianymi w odniesieniu do wydawania jednolitych wizen krótkoterminowych. Przykład: wiza typu „D + C” wydana przez Francję uprawnia nie tylko do pobytu na terytorium Francji przez cały okres jej ważności, ale również do wyjazdu do innych państw Schengen na okres maksymalnie trzech miesięcy, licząc od daty ważności widniejącej na naklejce wizowej.
- „wiza grupowa” jest to wiza tranzytowa lub krótkoterminowa z okresem ważności nie dłuższym niż 30 dni, którą można umieścić w paszporcie zbiorowym – o ile przepisy prawa krajowego nie stanowią inaczej – wydawana grupie cudzoziemców utworzonej przed podjęciem decyzji odbycia podróży, której członkowie podczas wjazdu, pobytu i wyjazdu podróżują jako grupa. Tego typu wizen można wydawać grupom liczącym od 5

do 50 osób. Osoba kierująca grupą musi posiadać własny paszport, a w razie potrzeby wizę indywidualną. Powyższe zalecenia nie wpływają na szczegółowe przepisy w kwestii wydawania wiz na granicach grupom marynarzy ([sekcja I pkt 7.9](#)).

- „wiza o ograniczonej ważności terytorialnej” (**wiza typu „LTV B” lub „LTV C”**) jest to wiza krótkoterminowa uprawniająca posiadacza jedynie do pobytu na terytorium lub tranzytu przez terytorium państwa Schengen lub kilku państw Schengen, które taką wizę wydały. W takim przypadku zasięg ważności terytorialnej (jedno lub kilka państw Schengen) zaznaczony jest na naklejce wizowej. Wydawanie tego typu wiz ma charakter wyjątkowy. Straż graniczna musi w ciągu 72 godzin zawiadomić organy centralne o fakcie wydania każdej wizy LTV, podając dane osoby, której taką wizę wydano i powody jej wydania.

* Podstawa prawna:

- [rozporządzenie Rady 539/2001](#);
- [konwencja z Schengen \(art. 9–17\)](#);
- [Wspólne instrukcje konsularne](#);

Odsyłacze:

- sposób wypełniania naklejki wizowej;
- [wzory](#) wypełnionych naklejek wizowych (wskazówki dodatkowe);
- [przykłady](#) naklejek wizowych wydanych przez państwa członkowskie (ze zdjęciami).

7.2 Wizę można wystawić na granicy, pod warunkiem że obywatel państwa trzeciego:

- (d) posiada ważny dokument upoważniający do przekroczenia granicy;
- (e) potrafi uzasadnić cel podróży i ma wystarczające środki utrzymania;
- (f) nie jest przedmiotem wpisu do celów odmowy wjazdu w SIS i nie stanowi zagrożenia dla porządku publicznego, bezpieczeństwa wewnętrznego, zdrowia publicznego lub stosunków międzynarodowych któregośkolwiek z państw Schengen;

- (g) potrafi dowieść, że nie był w stanie złożyć wcześniej wniosku wizowego ze względu na ograniczenia czasowe;
- (h) przedstawia dokumenty potwierdzające istnienie nieprzewidzianych i pilnych przyczyn wjazdu;

Funkcjonariusz straży granicznej musi mieć ponadto możliwość sprawdzenia, czy zapewniony jest powrót danej osoby do jej kraju pochodzenia lub innego państwa trzeciego.

Wydawanie wizy na granicy (zamiast w ambasadzie czy konsulacie, co jest regułą) musi mieć charakter wyjątkowy. Obowiązek wyjaśnienia, dlaczego nie złożono wniosku wizowego w konsulacie i trzeba w związku z tym wystawić wizę na granicy, spoczywa na zainteresowanym obywatelu państwa trzeciego.

7.3 Wizę należy wydawać:

- a) bez ograniczeń terytorialnych (jednolita wiza Schengen ważna na terytorium wszystkich państw Schengen). W tym przypadku może to być:
  - wiza krótkoterminowa (typu C);
  - wiza tranzytowa (typu B). Tego rodzaju wizę można wydać wnioskodawcy na granicy jedynie wówczas, gdy posiada ważną wizę na wszystkie pozostałe kraje tranzytowe i kraj docelowy poza obszarem Schengen. Wiza taka powinna zezwalać na bezpośredni tranzyt przez terytorium wszystkich państw Schengen, których to w danym przypadku dotyczy.
- b) z ograniczoną ważnością terytorialną („LTV C” lub „LTV B”).

W obydwu przypadkach należy wydawać wizę **jednokrotnego wjazdu**. Okres ważności wizy krótkoterminowej nie może przekraczać 15 dni; okres ważności wizy tranzytowej nie może przekraczać 5 dni.

7.4 Wizy nie można umieszczać w dokumencie podróży, który nie jest ważny. Jeśli któreś państwa Schengen nie uznają ważności danego dokumentu, wystawiana wiza musi być

ograniczona pod względem terytorialnym. Jeżeli państwo wydające wizę nie uznaje ważności danego dokumentu, naklejkę wizową umieszcza się na osobnym jednolitym arkuszu.

- 7.5 Nie można w zasadzie wydawać na granicy wizy obywatelowi państwa trzeciego należącemu do kategorii osób, w odniesieniu do których konieczne jest zasięgnięcie opinii co najmniej jednego organu władz centralnych pozostałych państw Schengen. Można uczynić to jednak w przypadkach wyjątkowych, mianowicie gdy przemawiają za tym **względy humanitarne** lub **względy interesu narodowego** albo gdy wymagają tego zobowiązania międzynarodowe.

* Przykłady:

a) Wiza wydawana na granicy ze względów humanitarnych:

- nagła poważna choroba bliskiego krewnego lub innych bliskich osób;
- śmierć bliskiego krewnego lub innej bliskiej osoby;
- wjazd na terytorium państwa Schengen jest konieczny w celu uzyskania pierwszej pomocy medycznej lub psychologicznej (a w wyjątkowych sytuacjach także w celu dalszego leczenia), w szczególności w następstwie wypadku, takiego jak rozbicie się statku na wodach w pobliżu państwa Schengen, czy też w innych sytuacjach związanych z akcją ratowniczą czy katastrofą.

a) Wiza wydawana na granicy ze względu na interes narodowy:

- wjazd członków rządu (szef rządu, ministrowie) kraju, z którym dane państwo członkowskie utrzymuje stosunki dyplomatyczne, jeśli podróż ma charakter oficjalny i jeśli osoby, których to dotyczy, przedstawiły dowody potwierdzające deklarowane stanowiska;
- wjazd w celu wzięcia udziału w rozmowach z przedstawicielami danego państwa członkowskiego pod warunkiem przedstawienia oficjalnego zaproszenia. Jeśli to możliwe, należy skontaktować się z osobą lub organizacją, która wysłała takie zaproszenie dla sprawdzenia jego autentyczności;

- wjazd dobrze znanych osobistości życia publicznego (np. znanych na arenie międzynarodowej przedstawicieli świata polityki, biznesu, nauki czy kultury);
- ważne interesy polityki zagranicznej państw Schengen.

Uwaga: Z reguły wymienione powyżej podstawy wyjątkowego traktowania należy rozszerzyć także na osoby towarzyszące. W przypadku delegacji można w razie wątpliwości zwrócić się o decyzję do właściwego organu krajowego.

7.6 Wizy wydawane na granicy należy rejestrować w specjalnym wykazie.

7.7 Opłaty za rozpatrzenie wniosku wizowego na granicy odpowiadają [opłatom pobieranym przez konsulaty](#). Wizy na granicy można jednak wydawać bezpłatnie.

Szczególne zasady dotyczące marynarzy:

7.8 Szczególne zasady wydawania wiz na granicy odnoszą się do **marynarzy**. Marynarzowi, który ma obowiązek posiadania wizy przy przekraczaniu granic zewnętrznych, można wydać wizę tranzytową na granicy w następujących przypadkach:

- gdy spełnia warunki, o których mowa w sekcji I pkt 7.2;
- gdy jest w posiadaniu ważnej wizy na wszystkie pozostałe kraje tranzytowe i kraj docelowy poza obszarem Schengen;
- jeżeli przekracza granicę w celu zaokrętowania się, ponownego zaokrętowania się lub wyokrętowania się ze statku, na którym pracował lub będzie pracował w charakterze marynarza.

7.9 Marynarzom będącym obywatelami tego samego państwa i podróżującym w grupie liczącej od 5 do 50 osób można wydać na granicy grupową wizę tranzytową, którą należy umieścić na osobnym arkuszu. Arkusz taki musi zawierać nazwisko, imię, datę urodzenia, obywatelstwo i numer dokumentu podróży.

Wizę grupową można wydać jedynie wówczas, gdy każdy z marynarzy wchodzących w skład grupy spełnia warunki konieczne do wydania wizy na granicy.

Przed wydaniem wizy na granicy marynarzowi lub marynarzom podróżującym tranzytem właściwe organy krajowe muszą dokonać wymiany informacji zgodnie ze szczegółowymi

[instrukcją postępowania, o której mowa w załączniku do rozporządzenia \(WE\) nr 415/2003.](#)

Szczególne zasady wydawania wiz na granicy członkom rodzin obywateli UE/EOG/CH, którzy są obywatelami państw trzecich objętych obowiązkiem wizowym:

7.10 Jeżeli członek rodziny obywatela UE/EOG/CH, który towarzyszy takiemu obywatelowi lub do niego dołącza, przybywa na granicę bez niezbędnej wizy, dane państwo członkowskie przed zawróceniem takiej osoby z granicy musi dać jej wszelkie racjonalnie uzasadnione szanse potwierdzenia lub udowodnienia w inny sposób, że jest objęta prawem swobodnego przemieszczania się. Jeśli jej się to uda i jeśli nie ma podstaw do twierdzenia, że osoba taka stanowi zagrożenie dla porządku publicznego, bezpieczeństwa publicznego lub zdrowia publicznego, należy bezzwłocznie wydać jej wizę na granicy. Wizę taką wydaje się bezpłatnie:

* Podstawa prawna:

– [dyrektywa 2004/38/WE \(art. 5\);](#)

– [rozporządzenie Rady \(WE\) nr 415/2003;](#)

– [rozporządzenie Rady \(WE\) nr 1683/95 zmienione rozporządzeniem Rady \(WE\) nr 334/2002;](#)

– [rozporządzenie \(WE\) nr 333/2002;](#)

– [wyrok ETS z dnia 25 lipca 2002 r., sprawa C 459/99, MRAX przeciwko Belgii.](#)

8. *Anulowanie, cofnięcie i skrócenie okresu ważności jednolitej wizy Schengen*

Anulowanie wizy:

8.1 Celem anulowania jednolitej wizy Schengen na granicy jest uniemożliwienie wjazdu na terytorium państw Schengen osobom, które nie spełniają koniecznych do tego warunków.

Jednolitą wizę należy anulować w następujących przypadkach:

- posiadacz wizy figuruje w systemie informacyjnym Schengen (SIS), co wskazuje że osobie tej należy odmówić prawa wjazdu lub że jej wiza została sfałszowana lub podrobiona;
- jeżeli istnieją poważne podstawy do uznania, że wiza została uzyskana w drodze oszustwa (na przykład, jeśli wydaje się oczywiste, że dana osoba sfałszowała lub podrobiła dokumenty wymagane do uzyskania wizy).

Wizy nie należy jednak anulować automatycznie za każdym razem, gdy udziela się odmowy wjazdu. Jeśli na przykład osoba przekraczająca granicę nie potrafi wykazać posiadania wystarczających środków utrzymania, należy odmówić jej prawa wjazdu, ale nie prowadzi to automatycznie do anulowania wizy, szczególnie jeśli jest to wiza Schengen wydana przez inne państwo Schengen (patrz także sekcja I pkt 6.5 i 6.6).

8.2. W przypadku anulowania wizy należy postępować według następującej procedury:

- na naklejce wizowej należy przystawić stempel o treści „ANULOWANO”, a wyraz „wiza” przekreślić przy użyciu nieścieralnego atramentu;
- funkcjonariusz straży granicznej musi przy użyciu ostrego narzędzia (np. długopisu) zniszczyć umieszczony w wizie element optycznie zmienny. Ma to zapobiec usunięciu i ponownemu, bezprawnemu użyciu takiego elementu.

8.3 Funkcjonariusz straży granicznej musi zgłosić swoim organom centralnym każdy przypadek anulowania wizy, te z kolei – jeśli chodzi o wizę wydaną w innym państwie Schengen – powiadomią o tym w ciągu 72 godzin właściwe organy państwa, w którym wydano anulowaną wizę. Przekazać należy następujące dane:

- nazwisko, imię i datę urodzenia posiadacza wizy;
- obywatelstwo posiadacza wizy;
- typ i numer dokumentu podróży;
- numer naklejki wizowej;
- kategorię wizy;
- datę i miejsce wydania wizy;
- datę i przyczyny anulowania wizy.

Cofnięcie wizy:

- 8.4 Cofnięcie wizy pozwala na unieważnienie pozostałego okresu ważności wizy, nawet jeśli dana osoba wjechała już na teren kraju. Wizę należy cofnąć wówczas, gdy jej posiadacz przestaje spełniać warunki legalnego pobytu na terytorium państw Schengen.

Każdy przypadek cofnięcia/unieważnienia wizy należy zgłosić organom centralnym – które z kolei w razie potrzeby powiadomią o tym centralne organy państwa Schengen, w którym taką wizę wydano – zgodnie z procedurą przewidzianą w przypadku anulowania wizy.

Skrócenie okresu ważności wizy:

- 8.5. Skrócenie okresu ważności wizy może nastąpić w przypadku stwierdzenia, że posiadacz wizy nie ma wystarczających środków utrzymania na pierwotnie planowany czas pobytu. Może także nastąpić przed wydaleniem obywatela państwa trzeciego (ostatni dzień ważności wizy odpowiada dacie wydalenia obywatela państwa trzeciego).

Fakt skrócenia okresu ważności wizy należy zgłosić w ten sam sposób, co przypadki anulowania i cofnięcia wizy.

* Podstawa prawna:

– [Wspólne instrukcje konsularne \(załącznik 14\)](#);

– [decyzja SCH/Com-ex\(93\)24](#).

9. Specjalne systemy tranzytowe

9.1 Uproszczony dokument tranzytowy (FTD) i uproszczony kolejowy dokument tranzytowy (FRTD)

- 9.1.1 W dniu 1 lipca 2003 r. wszedł w życie nowy system regulujący zasady tranzytu między Kaliningradem a pozostałą częścią Rosji. W ramach tego systemu wprowadzono dwa rodzaje dokumentów wymaganych do wjazdu na terytorium Litwy – uproszczony dokument tranzytowy (FTD) i uproszczony kolejowy dokument tranzytowy (FRTD) – w celu ułatwienia podróży obywatelom państwa trzeciego, którzy przemieszczają się między dwoma geograficznie nieprzylegającymi do siebie częściami swojego kraju.

- 9.1.2 FTD upoważnia do bezpośredniego tranzytu przez terytorium Litwy z możliwością wielokrotnego wjazdu dowolnym środkiem transportu lądowego. Wydawany jest przez władze litewskie i zachowuje ważność maksymalnie przez trzy lata. Tranzyt z wykorzystaniem FTD nie może trwać dłużej niż 24 godziny.
- 9.1.3 FRTD upoważnia do pojedynczych przejazdów kolejowych w obie strony i jest ważny do trzech miesięcy. Tranzyt z wykorzystaniem FRTD nie może trwać dłużej niż sześć godzin.
- 9.1.4 FTD i FRTD są równoważne wizie i muszą być wydawane w jednolitym formacie przez władze konsularne zgodnie z rozporządzeniem Rady nr 693/2003 i rozporządzeniem Rady (WE) nr 694/2003. Nie można wydawać ich na granicy.

* Podstawa prawna:

- [rozporządzenie Rady \(WE\) nr 693/2003](#);
- [rozporządzenie Rady \(WE\) nr 694/2003](#).

9.2. Tranzyt przez terytorium państw członkowskich, które nie wdrożyły w pełni dorobku prawnego Schengen⁵

9.2.1 Do czasu przystąpienia do obszaru Schengen Cypr, Estonia, Litwa, Łotwa, Malta, Polska, Republika Czeska, Słowacja, Słowenia i Węgry („nowe państwa członkowskie”) mogą uznawać:

- jednolite wizy Schengen;
- wizy długoterminowe i dokumenty pobytowe wydane przez państwa Schengen;
- wizy krajowe (krótko- i długoterminowe) wydane przez nowe państwo członkowskie;
- dokumenty pobytowe wydane przez nowe państwo członkowskie;

[jako odpowiednik wiz krajowych w celu zezwolenia na tranzyt](#) przez swoje terytorium (czas trwania każdego tranzytu nie przekracza pięciu dni).

---

⁵ Punkt ten odnosi się wyłącznie do następujących państw członkowskich: Cypr, Estonia, Litwa, Łotwa, Malta, Polska, Republika Czeska, Słowacja, Słowenia i Węgry.

- 9.2.2 Posiadacze wyżej wymienionych dokumentów podlegają normalnej procedurze kontrolnej (sekcja I pkt 1).

* Podstawa prawna:

– [decyzja nr 895/2006/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 14 czerwca 2006 r.](#)

9.3 Tranzyt posiadaczy dokumentów pobytowych wydanych przez Szwajcarię i Liechtenstein przez terytorium państw członkowskich

- 9.3.1 [Dokumenty pobytowe wydane przez Szwajcarię i Liechtenstein](#) muszą być uznawane przez państwa Schengen za dokumenty równoważne z jednolitą wizą Schengen lub wizą krajową do celów tranzytu przez terytorium tych państw. Każdorazowo czas trwania tranzytu nie może przekroczyć pięciu dni.

- 9.3.2 W tym samym celu wyżej wspomniane dokumenty pobytowe mogą być [uznawane za równoważne z wizą krajową](#) przez Cypr, Estonię, Łotwę, Litwę, Malte, Polskę, Republikę Czeską, Słowenię, Słowację i Węgry.

- 9.3.3 Posiadacze wyżej wymienionych dokumentów podlegają normalnej procedurze kontrolnej (sekcja I pkt 1).

* Podstawa prawna:

– [decyzja nr 896/2006/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 14 czerwca 2006 r.](#)

10. Osoby ubiegające się o azyl/ ochronę międzynarodową⁶

* Zasady ogólne:

Państwa członkowskie są zobowiązane do badania wszystkich wniosków o ochronę międzynarodową (w tym azyl) składanych na granicy, w celu ustalenia na podstawie kryteriów określonych w [dyrektywie Rady 2004/83/WE z dnia 29 kwietnia 2004 r.](#), czy wnioskodawca kwalifikuje się do przyznania mu statusu uchodźcy zgodnie z Konwencją genewską dotyczącą statusu uchodźców z dnia 28 lipca 1951 r., uzupełnioną protokołem

⁶ Sekcja ta nie dotyczy Norwegii, Islandii i Szwajcarii
Dotyczy natomiast Danii, jeśli chodzi o wyznaczanie państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku azylowego.

nowojorskim z dnia 31 stycznia 1967 r., albo statusu ochrony uzupełniającej zgodnie z definicją zawartą w tej samej dyrektywie.

Państwo członkowskie, do którego należeć będzie faktyczna odpowiedzialność za rozpatrzenie wniosku, wyznacza się zgodnie z [rozporządzeniem Rady \(WE\) nr 343/2003 z dnia 18 lutego 2003 r.](#) (rozporządzenie dublińskie).

Sposób rozpatrywania wniosku określa się zgodnie z [dyrektywą Rady 2005/85/WE](#) (dyrektywa w sprawie procedur azylowych).

- 10.1 Obywatela państwa trzeciego należy traktować jako ubiegającego się o azyl/ochronę międzynarodową, jeśli wyraża – w jakikolwiek sposób – obawę przed powrotem do kraju pochodzenia lub byłego miejsca stałego pobytu z powodu grożącej mu tam poważnej krzywdy.

Chęć ubiegania się o ochronę nie musi być wyrażona w żadnej konkretnej formie, nie musi być też użyty bezpośrednio wyraz „azyl”. Elementem decydującym jest wyrażenie obawy przed tym, co może się stać po powrocie. W przypadku wątpliwości, czy określoną deklarację można uznać za chęć ubiegania się o azyl lub inną formę ochrony międzynarodowej, funkcjonariusz straży granicznej musi skonsultować się z organem(-ami) krajowym(i) odpowiedzialnym(i) za rozpatrywanie wniosków o ochronę międzynarodową.

- 10.2** Wszystkim obywatelom państw trzecich, którzy wyrażają na granicy (m.in. w strefach tranzytowych portów lotniczych i morskich) chęć ubiegania się o azyl/ochronę międzynarodową, należy stworzyć taką możliwość. W tym celu służby graniczne muszą poinformować wnioskodawców w języku, który ci według wszelkiego prawdopodobieństwa rozumieją, o procedurze, której będą podlegać (jak i gdzie złożyć wniosek) oraz o przysługujących im prawach i obowiązkach, w tym o możliwych konsekwencjach niewypełnienia tych obowiązków i braku współpracy z władzami.

Aby uniknąć nieporozumień i aby upewnić się, że wnioskodawcy zapoznali się ze swoimi prawami i obowiązkami, a także z obowiązującą procedurą, w przypadku gdy osoba składająca wniosek o ochronę międzynarodową nie zna wystarczająco dobrze języka używanego w danym państwie członkowskim, korzysta się w razie konieczności z usług tłumacza.

- 10.3 Wniosek o ochronę międzynarodową należy przekazać właściwemu organowi krajowemu, wyznaczonemu w każdym państwie członkowskim do rozpatrywania/przetwarzania takich wniosków albo organowi odpowiedzialnemu za wydanie wnioskodawcy zezwolenia na wjazd na terytorium danego państwa.

Funkcjonariusz straży granicznej nie może podjąć decyzji o zawróceniu wnioskodawcy z granicy bez wcześniejszej konsultacji z właściwym organem krajowym (lub właściwymi organami krajowymi).

- 10.4 Należy pobrać odciski wszystkich palców każdej osoby ubiegającej się o azyl w wieku co najmniej 14 lat, zgodnie z prawem krajowym każdego państwa członkowskiego, i przesłać je do jednostki centralnej Eurodac, by umożliwić ich sprawdzenie w systemie EURODAC.

* Podstawa prawna:

- [konwencja genewska z dnia 28 lipca 1951 r. i protokół nowojorski](#);
- [rozporządzenie Rady 2725/2000](#);
- [rozporządzenie Rady \(WE\) nr 407/2002](#);
- [rozporządzenie Rady \(WE\) nr 343/2003](#);
- [dyrektywa Rady 2004/83/WE](#);
- [dyrektywa Rady 2005/85/WE](#).

11. Rejestrowanie informacji na granicy

Na wszystkich przejściach granicznych należy rejestrować w formie pisemnej lub elektronicznej wszelkie informacje służbowe oraz inne, szczególnie istotne informacje. Informacje podlegające obowiązkowi rejestracji muszą obejmować w szczególności:

- nazwiska pracowników straży granicznej odpowiedzialnych na miejscu za kontrole graniczne i innych funkcjonariuszy wchodzących w skład każdego zespołu;
- wszystkie przypadki złagodzenia kontroli osób;
- wydanie na granicy wiz i dokumentów zastępczych w miejsce paszportów i wiz;

- osoby zatrzymane i skargi (przestępstwa i wykroczenia administracyjne);
- osoby, którym odmówiono wjazdu (przyczyny odmowy i obywatelstwo);
- kody bezpieczeństwa stempli wjazdu i wyjazdu, tożsamość funkcjonariuszy straży granicznej używających danego stempla w danym dniu i na danej zmianie oraz informacje dotyczące zaginionych i skradzionych stempli;
- skargi od osób poddanych kontroli;
- inne szczególnie istotne środki policyjne lub sądowe;
- zdarzenia szczególne.

* *Podstawa prawna:*

– [kodeks graniczny Schengen \(załącznik II\)](#).

12. Współpraca z innymi służbami

Straż graniczna musi ściśle współpracować ze wszystkimi innymi służbami państwowymi wyznaczonymi do wykonywania zadań na granicy, takimi jak: organy celne bądź inne służby właściwe w sprawach związanych z bezpieczeństwem towarów lub służby odpowiedzialne za bezpieczeństwo transportu.

SEKCJA II: Granice lądowe

1. Kontrole ruchu drogowego

- 1.1 Komendant placówki granicznej musi dbać o to, by kontrole osób były skuteczne, zapewniając jednocześnie bezpieczeństwo i płynność ruchu drogowego.
- 1.2 Jeśli to możliwe, należy wyznaczyć oddzielne pasy ruchu dla osób korzystających ze wspólnotowego prawa swobodnego przemieszczania się i innych obywateli państw trzecich zgodnie z ogólnymi zasadami rozdzielania pasów ruchu.
- 1.3 Kontrole w miarę możliwości powinni prowadzić jednocześnie dwaj funkcjonariusze straży granicznej.

* *Podstawa prawna:*

– [kodeks graniczny Schengen \(art. 7 i załącznik VI\)](#);

* Zalecana praktyka:

● Środki transportu należy przeszukać, gdy:

- a) istnieje uzasadnione podejrzenie, że w pojeździe ukryto ludzi, narkotyki, materiały wybuchowe i/lub broń,
- b) istnieje uzasadnione podejrzenie, że kierowca lub pasażerowie pojazdu popełnili przestępstwo lub wykroczenie administracyjne,
- c) przedstawione dokumenty pojazdu są niekompletne lub fałszywe.

W każdym przypadku przeszukiwanie pojazdu odbywa się zgodnie z prawem krajowym danego państwa Schengen.

● Przy wrywkowych kontrolach w celu wykrycia materiałów wybuchowych, narkotyków i ukrywających się ludzi należy korzystać z psów tropiących.

Kontrole pojazdów prywatnych

● Kontrole osób podróżujących prywatnymi pojazdami należy w miarę możliwości prowadzić w sposób następujący:

- kierowca i pasażerowie mogą podczas kontroli pozostać wewnątrz pojazdu;
- funkcjonariusz straży granicznej sprawdza dokumenty i porównuje je z osobami przekraczającymi granicę;
- drugi funkcjonariusz obserwuje w tym czasie osoby znajdujące się w samochodzie i ubezpiecza funkcjonariusza kontrolującego.

● Kiedy istnieje podejrzenie, że dokument podróży, prawo jazdy, ubezpieczenie lub dowód rejestracyjny zostały sfalszowane, wszyscy podróżni powinni wysiąść z samochodu. Samochód należy dokładnie przeszukać. Czynności te należy wykonać na drugiej linii kontroli.

Kontrole w autobusach:

• Kontrole osób podróżujących autobusem można przeprowadzić na terminalu pasażerskim lub w autobusie, w zależności od okoliczności. Jeśli kontrola odbywa się w autobusie, należy w miarę możliwości postępować według następujących zasad:

– sprawdzanie dokumentów należy rozpocząć od kierowcy i kierownika grupy, jeśli jest to wycieczka zorganizowana;

– w razie wątpliwości dotyczących dokumentu podróży lub celu podróży albo jeśli są przesłanki wskazujące, że dana osoba może stanowić zagrożenie dla porządku publicznego, bezpieczeństwa wewnętrznego lub zdrowia publicznego państw Schengen, należy poprosić ją o opuszczenie autobusu i poddać szczegółowej kontroli na drugiej linii, w tym samym czasie drugi funkcjonariusz straży granicznej obserwuje osoby znajdujące się w autobusie i ubezpiecza funkcjonariusza kontrolującego.

• W przypadku dużego natężenia ruchu, pasażerów autobusów regularnych linii lokalnych należy poddać kontroli w pierwszej kolejności, o ile pozwalają na to okoliczności.

Sprawdzając dokumenty podróży wewnątrz autobusu, funkcjonariusze powinni stosować przenośne urządzenia elektroniczne, szczególnie w celu przeszukiwania SIS.

Kontrole samochodów ciężarowych:

Kontrole samochodów ciężarowych należy prowadzić według podanych niżej zasad i zawsze z udziałem przedstawicieli właściwych urzędów celnych:

a) w miarę możliwości należy wyznaczyć specjalny pas ruchu dla samochodów ciężarowych, gdzie:

– istnieją dogodne warunki do przeszukania pojazdu i jego zawartości;

– można użyć psów tropiących, nie niepokojąc innych podróżnych;

– można użyć sprzętu technicznego do przeszukiwania (tj. aparatów rentgenowskich i wykrywaczy dwutlenku węgla).

b) W trakcie kontrolowania samochodów ciężarowych funkcjonariusz straży granicznej powinien zwracać szczególną uwagę na te przewożące kontenery, gdzie mogą być ukryte skradzione samochody, ludzie lub niebezpieczne materiały. Należy starannie sprawdzić dokumentację przewożonych towarów.

c) Samochody ciężarowe należy dokładnie przeszukać, w przypadku gdy:

– zerwane są plomby celne;

- plandeka nosi ślady uszkodzenia lub zszycia;
- istnieje podejrzenie, że wewnątrz ukryto ludzi, narkotyki, materiały niebezpieczne lub wybuchowe.

• Przeprowadzić można również kontrole dodatkowe, takie jak:

- a) kontrola ruchu drogowego, w tym kontrola przestrzegania przepisów socjalnych (np. stanu technicznego pojazdu, czasu pracy kierowcy, ubezpieczenia kierowcy);
- b) kontrola transportu drogowego (zgodność przewożonych towarów z dokumentacją);
- c) kontrola na obecność towarów radioaktywnych i niebezpiecznych.

Wszystkie tego rodzaju kontrole dodatkowe prowadzi się zgodnie z prawem wspólnotowym i przepisami krajowymi każdego państwa Schengen.

2. *Kontrole ruchu kolejowego*

2.1 W trosce o skuteczność kontroli dyżurujący komendant kolejowego przejścia granicznego powinien gromadzić informacje na temat rozkładu jazdy pociągów i przewidywanej liczby pasażerów.

2.2 Kontrolę można prowadzić na jeden z następujących sposobów:

- a) – na peronie pierwszej stacji na terytorium danego państwa Schengen lub ostatniej stacji przed wjazdem na to terytorium,
- b) na pokładzie pociągu, w trakcie tranzytu.

2.3 Kontrola graniczna obejmuje:

- a) załogę pociągu,
- b) pasażerów wyjeżdżających za granicę,
- c) pasażerów przyjeżdżających z zagranicy, którzy nie byli jeszcze kontrolowani,
- d) zewnętrzną część pociągu.

2.4 Kontrolę graniczną pasażerów pociągów szybkobieżnych jadących z państwa trzeciego można prowadzić na jeden z następujących sposobów:

- a) na stacjach w państwie trzecim, na których pasażerowie wsiadają do pociągu,
- b) na stacjach w państwach Schengen, na których pasażerowie wysiadają z pociągu,
- c) na pokładzie pociągu podczas przejazdu pomiędzy stacjami na terytorium państw Schengen, pod warunkiem że osoby te przebywały w pociągu podczas postoju na poprzedniej(-ch) stacji(-ach).

2.5 W przypadku pociągów szybkobieżnych z państw trzecich zatrzymujących się kilkakrotnie na terytorium państw Schengen, jeśli przewoźnik kolejowy może zabierać pasażerów wyłącznie na pozostałą część trasy w granicach państw Schengen, pasażerowie tacy muszą być poddani kontroli wjazdowej albo w pociągu, albo na stacji docelowej, z wyjątkiem sytuacji, kiedy kontroli dokonano na stacji, gdzie dana osoba wsiadła do pociągu.

W takim przypadku osoby zamierzające jechać pociągiem wyłącznie na pozostałym odcinku trasy w granicach państw Schengen muszą przed odjazdem uzyskać wyraźną informację, że zostaną poddane kontroli wjazdowej w trakcie podróży lub na stacji docelowej.

W przypadku podróży w przeciwnym kierunku osoby znajdujące się w pociągu są poddawane kontroli wyjazdowej na podobnych zasadach.

2.6 Funkcjonariusz straży granicznej może skontrolować schowki w wagonach, aby sprawdzić, czy nie ma tam ukrytych osób lub przedmiotów podlegających kontroli granicznej. Pociąg należy zawsze dokładnie przeszukać, gdy istnieje podejrzenie, że ukryte są w nim materiały wybuchowe lub narkotyki.

2.7 Jeśli są powody, by przypuszczać, że w pociągu ukrywają się osoby zgłoszone lub podejrzewane o popełnienie przestępstwa albo obywatele państw trzecich zamierzający nielegalnie przekroczyć granicę, funkcjonariusz straży granicznej – o ile sam nie może działać zgodnie z przepisami obowiązującymi w jego kraju – musi powiadomić organy państwa Schengen, w kierunku którego lub na obszarze którego przemieszcza się pociąg.

* Podstawa prawna:

– [kodeks graniczny Schengen \(art. 7 i załącznik VI\)](#);

* Zalecana praktyka:

- W trakcie kontroli na peronie pierwszej stacji na terytorium danego państwa Schengen lub ostatniej stacji przed wjazdem na to terytorium, pociąg należy obstawić, tak by uniemożliwić próby uniknięcia kontroli granicznej. Funkcjonariusze prowadzący kontrole i funkcjonariusze strzegący pociągu powinni być w stałym kontakcie.
- Podczas kontroli pasażerów na pokładzie pociągu pasażerom nie należy zezwalać na przemieszczanie się wzdłuż wagonów.
- Kontrola pociągów towarowych powinna obejmować kontrolę dokumentów załogi pociągu i sprawdzenie wagonów.
- Podczas kontroli pociągów pasażerskich i towarowych straż graniczna powinna zwracać szczególną uwagę na pasażerów i przedmioty, z którymi wiąże się ryzyko przewożenia materiałów wybuchowych. W tym celu wskazane jest użycie psów tropiących.
- Kontrola graniczna na pokładzie pociągu powinna się zakończyć przed dotarciem na umówioną stację kolejową.
- Czynności kontrolne nie powinny zasadniczo prowadzić do opóźnień w stosunku do planowanego czasu odjazdu pociągów. Jeżeli jednak spowodują opóźnienie, należy o tym jak najszybciej powiadomić naczelnika stacji.

3. *Ruch przygraniczny*

- 3.1 Państwa członkowskie mogą zawierać dwustronne porozumienia z sąsiednimi państwami trzecimi w celu ustanowienia uproszczonego systemu „ruchu granicznego” dla mieszkańców terenów przygranicznych. System ten dotyczy obywateli państw trzecich zamieszkujących w strefie przygranicznej (maksymalnie 50 km od granicy) państwa trzeciego sąsiadującego z państwem członkowskim. Z reguły muszą oni zamieszkiwać w tej strefie od co najmniej roku ([umowy dwustronne](#) mogą przewidywać wyjątki od tego wymogu) oraz mieć uzasadnione powody (więzi rodzinne, ekonomiczne, społeczne lub kulturowe) bardzo częstego przekraczania granicy. W ramach tego systemu zezwala się

mieszkańcom strefy przygranicznej na przekraczanie granicy i nieprzerwany pobyt na obszarze państwa członkowskiego przez okres nie dłuższy niż trzy miesiące.

3.2 Porozumienia dwustronne mogą przewidywać:

b) ustanowienie specjalnych przejść granicznych dla mieszkańców strefy przygranicznej;

b) b) wyznaczenie specjalnych pasów ruchu na przejściach granicznych dla mieszkańców strefy przygranicznej;

c) w wyjątkowych przypadkach uzasadnionych miejscowymi uwarunkowaniami – zezwolenie mieszkańcom strefy przygranicznej na przekraczanie granicy poza przejściami granicznymi i poza ustalonymi godzinami. Dotyczy to na przykład sytuacji, kiedy rolnik musi często przekraczać granicę, by dotrzeć do swojego pola lub kiedy granica przebiega przez miasto. W takich przypadkach dozwolone miejsce przekroczenia granicy powinno być zaznaczone w zezwoleniu na przekraczanie granicy w ramach lokalnego ruchu granicznego (LBTP) (patrz sekcja I pkt 3.6).

3.3 W przypadku mieszkańców strefy przygranicznej, którzy przekraczają granicę zgodnie z zasadami podanymi powyżej w lit. a) i b) i którzy są dobrze znani straży granicznej ze względu na częste przekraczanie granicy, kontrole mogą mieć zazwyczaj charakter wrywkowy. Osoby takie muszą jednak od czasu do czasu być poddawane kontroli szczegółowej, bez ostrzeżenia i w nieregularnych odstępach czasu.

3.4 Jeśli porozumienie dwustronne z państwem trzecim przewiduje ułatwienie, o którym mowa w pkt 3.2 lit. c) (tj. zezwolenie na przekraczanie granicy poza wyznaczonymi przejściami granicznymi), państwo członkowskie, którego to dotyczy, musi prowadzić wrywkowe kontrole i utrzymywać stały nadzór danego odcinka granicy, aby zapobiec jej nielegalnemu przekraczaniu.

3.5 Dodatkowe szczegóły dotyczące kontroli mieszkańców strefy przygranicznej korzystających z systemu lokalnego ruchu granicznego podano w sekcji I pkt 3.6.

* Podstawa prawna:

– Rozporządzenie (WE) nr ..../2006 w sprawie ruchu granicznego;

– dwustronne porozumienia o lokalnym ruchu granicznym.

SEKCJA III: Granice powietrzne

1. *Kontrole na lotniskach*

- 1.1 Aby zapewnić skuteczne kontrole graniczne na lotniskach, straż graniczna musi zebrać wszelkie niezbędne informacje na temat planowanego ruchu lotniczego, tak by wyznaczyć do zadań kontrolnych odpowiednią liczbę funkcjonariuszy w zależności od natężenia ruchu pasażerskiego i z uwzględnieniem pierwszeństwa, jakie należy dać pasażerom przylatującym.
- 1.2 Należy stworzyć odpowiednią infrastrukturę w celu oddzielenia obsługi lotów w obrębie obszaru Schengen od lotów spoza tego obszaru i zapobieżenia sytuacji, w której osoby i dokumenty krążą w sposób niepożądany między oboma tymi strefami.
- 1.3 Kontrole graniczne będą zazwyczaj prowadzone na wyznaczonym do tego przejściu granicznym wewnątrz portu lotniczego, jednak kiedy istnieje zagrożenie związane z bezpieczeństwem wewnętrznym i nielegalną imigracją, kontrole można prowadzić na pokładzie samolotów lub przy wejściu do portu lotniczego.
- 1.4 Kontrolować należy dostęp do strefy tranzytowej; w normalnych warunkach w strefie tranzytowej nie prowadzi się kontroli, chyba że uzasadniają to wyniki oceny zagrożeń związanych z bezpieczeństwem wewnętrznym i nielegalną imigracją.

*** Zalecana praktyka:**

- Kontrola członków załogi powinna poprzedzać kontrolę pasażerów i być prowadzona w oddzielnym miejscu.
- W miarę możliwości należy wyznaczyć oddzielne miejsce do prowadzenia kontroli na drugiej linii.
- W miarę możliwości należy wyznaczyć oddzielny pas dla dyplomatów i pasażerów niepełnosprawnych.
- Wszystkie części portu lotniczego powinny pozostawać pod ścisłym nadzorem, być monitorowane i patrolowane. Dotyczy to szczególnie rejonu odpraw pasażerskich, strefy kontroli paszportowej i strefy tranzytowej. Ze względów bezpieczeństwa wszelkie bagaże

pozostawione przez właścicieli lub inne podejrzane przedmioty należy bezzwłocznie zgłosić służbom bezpieczeństwa.

1.5 Miejsce kontroli granicznej wyznacza się według następujących zasad:

- a) Pasażerowie lotów z państw trzecich przesiadający się na lot wewnętrzny muszą przejść kontrolę wjazdową w porcie lotniczym, gdzie ląduje samolot z państwa trzeciego. Pasażerowie lotów wewnętrznych przesiadający się na lot do państwa trzeciego (pasażerowie transferowi) muszą przejść kontrolę wjazdową w porcie lotniczym, z którego odlatuje ten lot.

Przykłady:

- Lot z Brazylii do Lizbony z połączeniem do Paryża: kontrola wjazdowa w Lizbonie.
- Lot z Paryża do Lizbony z przesiadką do Brazylii: kontrola wjazdowa w Lizbonie.

- b) W przypadku lotów z państw trzecich lub do państw trzecich bez pasażerów transferowych oraz lotów z więcej niż jednym międzylądowaniem na lotniskach państw Schengen, w trakcie których nie dochodzi do zmiany samolotu:
- (i) pasażerowie lotów z państw trzecich lub do państw trzecich bez wcześniejszej lub późniejszej przesiadki na obszarze państw Schengen muszą przejść kontrolę wjazdową w porcie lotniczym przylotu oraz kontrolę wjazdową w porcie lotniczym odlotu.

Przykłady:

- Lot z Nowego Yorku do Berlina: kontrola wjazdowa w Berlinie.
- Lot z Berlina do Nowego Yorku: kontrola wjazdowa w Berlinie.

- (ii) pasażerowie lotów z państw trzecich lub do państw trzecich z więcej niż jednym międzylądowaniem na obszarze państw członkowskich bez zmiany samolotu (pasażerowie tranzytowi), powinni podlegać kontroli wjazdowej w porcie lotniczym przylotu oraz kontroli wjazdowej w porcie lotniczym odlotu, pod warunkiem że nie ma możliwości wejścia na pokład tego samolotu na odcinku trasy znajdującym się w obrębie obszaru Schengen;

Przykłady:

- Lot Pekin–Helsinki–Frankfurt–Paryż z międzylądowaniami w Helsinkach i Frankfurcie wyłącznie w celu wysadzenia pasażerów (zabronione jest zabieranie na pokład nowych pasażerów na pozostały odcinek trasy): kontrole wjazdowe dla pasażerów wysiadających odbywają się odpowiednio w Helsinkach, Frankfurcie i Paryżu.
- Lot Paryż–Frankfurt–Helsinki–Pekin z międzylądowaniami we Frankfurcie i Helsinkach wyłącznie w celu zabrania na pokład nowych pasażerów (wysiadanie jest zabronione): kontrole wjazdowe w Paryżu, Frankfurcie i Helsinkach.

- (iii) w sytuacji gdy linia lotnicza w trakcie lotu z państwa trzeciego z więcej niż jednym międzylądowaniem na terytorium państw Schengen może przyjmować na pokład pasażerów jedynie na pozostały odcinek trasy w obrębie tego terytorium, pasażerowie muszą przejść kontrolę wjazdową w porcie lotniczym odlotu oraz kontrolę wjazdową w porcie lotniczym przylotu. Kontrola pasażerów, którzy podczas takich międzylądowań znajdują się już na pokładzie samolotu i nie wsiedli na terytorium państw Schengen, musi odbywać się zgodnie z lit. b) ppkt (ii). Odwrotną procedurę należy stosować do lotów, w przypadku których krajem przeznaczenia jest państwo trzecie.

Przykłady: 1. – Lot Nowy Jork–Paryż–Frankfurt–Rzym z możliwością wejścia na pokład w czasie międzylądowań w Paryżu i Frankfurcie: kontrole wjazdowe dla pasażerów wysiadających odbywają się w Paryżu, Frankfurcie (w tym dla pasażerów, którzy wsiedli w Paryżu) i Rzymie (w tym dla pasażerów, którzy wsiedli w Paryżu i Frankfurcie).

2. Lot Hamburg–Bruksela–Paryż–Kair z możliwością wysiadki w czasie międzylądowań w Brukseli i Paryżu: kontrole wjazdowe odbywają się w Hamburgu, Brukseli i Paryżu.

- 1.6 W przypadku gdy samolot musi wylądować na najbliższym lotnisku, które nie jest przejściem granicznym, może wznowić lot po uzyskaniu zezwolenia straży granicznej oraz urzędu celnego, gdy chodzi o kontrolę celną.

* Zalecana praktyka:

- Po wylądowaniu samolotu funkcjonariusz straży granicznej powinien udać się na miejsce postoju samolotu przed wyjściem z niego pasażerów, gdy:

- na pokładzie popełniono przestępstwo lub wykroczenie,
  - istnieje zagrożenie dla bezpieczeństwa wewnętrznego,
  - istnieje ryzyko nielegalnej imigracji,
  - na pokładzie znajdują się osoby wydalone z innych krajów,
  - istnieje potrzeba zebrania dodatkowych informacji od załogi.
- Wszystkich pasażerów, którym odmówiono prawa wjazdu, należy oddzielić od pozostałych. Jeśli niemożliwe jest ich natychmiastowe odesłanie do miejsca, skąd przylecieli, powinni do chwili odlotu pozostać w wyznaczonej do tego celu, oddzielnej strefie pod nadzorem straży granicznej.
  - Osoby, które popełniły przestępstwo lub wykroczenie, należy odtransportować bezpośrednio z samolotu do specjalnie wyznaczonych miejsc i tam przekazać właściwym władzom.

* Podstawa prawna:

- [kodeks graniczny Schengen \(załącznik VI\)](#).

2. ***Kontrole na lądowiskach***

- 2.1 Należy zadbać o to, by prowadzono kontrole graniczne osób według zasad ogólnych również na lotniskach, które zgodnie z odnośnym prawem krajowym nie mają statusu międzynarodowych portów lotniczych („lądowiskach”), ale przez które mogą prowadzić trasy lotów z państw trzecich lub do państw trzecich.
- 2.2 Nie ma konieczności tworzenia na lądowiskach odpowiednich warunków do fizycznego rozdzielania pasażerów lotów wewnętrznych i innych, o ile spełnione są przepisy rozporządzenia (WE) nr 2320/2002 ustanawiającego wspólne zasady w dziedzinie bezpieczeństwa lotnictwa cywilnego. Ponadto przy niewielkim natężeniu ruchu nie jest konieczna ciągła obecność straży granicznej, pod warunkiem że w razie potrzeby istnieje możliwość zagwarantowania na czas niezbędnej obsady personelu.

- 2.3 W sytuacji, kiedy straż graniczna nie jest stale obecna na lądowisku, kierownik takiego lądowiska musi odpowiednio wcześniej powiadamiać ją o przylotach i odlotach samolotów z państw trzecich i do państw trzecich.

* *Podstawa prawna:*

- [kodeks graniczny Schengen \(załącznik VI\)](#);
- [rozporządzenie \(WE\) nr 2320/2002](#).

3.   *Kontrola osób w samolotach prywatnych*

- 3.1 Kapitan prywatnego samolotu lecącego z lub do państwa trzeciego musi przed startem przekazać straży granicznej państwa członkowskiego, do którego docelowo zmierza, oraz (w stosownych przypadkach) pierwszego państwa członkowskiego na trasie przelotu, ogólne oświadczenie zawierające między innymi plan lotu zgodnie z załącznikiem 2 do Konwencji o międzynarodowym lotnictwie cywilnym, jak również informacje dotyczące tożsamości pasażerów.
- 3.2 Jeśli jest to lot prywatny z państwa trzeciego do państwa Schengen z międzyładowaniem na terytorium innego państwa Schengen, właściwe organy państwa, gdzie takie międzyładowanie ma miejsce, muszą przeprowadzić kontrole pasażerów i umieścić stempel wjazdowy na wspomnianym wyżej ogólnym oświadczeniu.
- 3.3 W przypadku wątpliwości, czy dany samolot leci bezpośrednio z terytorium państwa Schengen albo czy zmierza bezpośrednio na terytorium państwa Schengen, nie lądując po drodze na terytorium państwa trzeciego, właściwe organy muszą przeprowadzić kontrole osób na lotniskach i lądowiskach zgodnie z zasadami ogólnymi.
- 3.4 Zasady regulujące przylot i wylot szybowców, mikrolotów, helikopterów, małych samolotów zdolnych do odbywania lotów jedynie na krótkich dystansach oraz sterowców są określone w prawie krajowym, a w stosownych przypadkach w porozumieniach dwustronnych.

* *Podstawa prawna:*

- [kodeks graniczny Schengen \(załącznik VI\)](#);

SEKCJA IV: Granice morskie

1. *Ogólne procedury kontroli ruchu morskiego*

- 1.1 Funkcjonariusz pełniący funkcję komendanta przejścia granicznego musi zapewnić skuteczne kontrole pasażerów i załogi jednostek pływających. Kontrole będą oparte na analizie ryzyka prowadzonej na podstawie stałego i kompleksowego nadzoru akwenów morskich.
- 1.2 Kontrole statków muszą być prowadzone w porcie wejścia lub wyjścia, na pokładzie statku lub w wyznaczonej do tego strefie, znajdującej się w bezpośrednim jego sąsiedztwie. Jednakże, zgodnie z porozumieniami zawartymi w tej sprawie, kontrole można prowadzić także, w czasie gdy dana jednostka przepływa przez terytorium państwa trzeciego albo kiedy wpływa na to terytorium lub z niego wypływa.
- 1.3 Kapitan statku lub agent armatora (tj. osoba lub firma reprezentująca armatora we wszystkich sprawach związanych z obowiązkami armatora w zakresie wyposażenia statku) musi sporządzić w dwóch egzemplarzach listę członków załogi i pasażerów (listę imienną). Na liście takiej muszą się znaleźć następujące informacje:
- imię i nazwisko,
  - data urodzenia,
  - obywatelstwo,
  - numer i rodzaj dokumentu podróży oraz numer wizy, jeśli taka jest wymagana.
- W skład załogi wchodzi wszystkie osoby faktycznie zatrudnione do wykonywania w czasie rejsu zadań związanych z funkcjonowaniem i obsługą statku i wpisane na listę załogi.
- 1.4 Listę taką (lub listy) należy przekazać straży granicznej najpóźniej z chwilą wejścia do portu. Jeżeli z powodu siły wyższej listy lub list nie można przekazać straży granicznej, ich kopie należy przesłać do właściwej placówki granicznej lub władz portowych, które następnie przekażą je bezzwłocznie straży granicznej.

- 1.5 Jeden z dwóch egzemplarzy listy, podpisany przez uprawnionego funkcjonariusza straży granicznej, zwraca się kapitanowi statku, który musi okazać go na żądanie podczas pobytu w porcie.
- 1.6 Kapitan lub agent armatora musi powiadomić straż graniczną o wszelkich zmianach na liście załogi i pasażerów.
- 1.7 Jeśli na statku są pasażerowie na gapę, kapitan ma obowiązek poinformować o tym straż graniczną przed wejściem do portu. Dopóki pasażerowie ci przebywają na pokładzie, odpowiedzialność za nich ponosi kapitan.

W przypadku gdy państwo członkowskie zezwala na to, by pasażer podróżujący na gapę zszedł na ląd, przed przekroczeniem granicy danego państwa musi on przejść normalną procedurę kontrolną.

- 1.8 Kapitan musi powiadomić straż graniczną o wyjściu swojego statku z portu. Jeśli nie jest to możliwe, zawiadamia właściwy organ morski, przekazując mu drugi egzemplarz wcześniej wypełnionej i podpisanej listy.

* *Podstawa prawna:*

– [kodeks graniczny Schengen \(załącznik VI\)](#);

2. ***Kontrole na statkach wycieczkowych***

- 2.1 Statki wycieczkowe to statki kursujące po określonej trasie, zgodnie z uprzednio ustalonym planem, który zakłada między innymi program atrakcji turystycznych w różnych portach. W trakcie takich rejsów zwykle nie zabiera się nowych pasażerów, ani nie pozwala na wyokrętowanie już obecnym;
- 2.2 Kapitan statku wycieczkowego lub agent armatora musi przekazać odpowiedniej jednostce straży granicznej trasę i program rejsu co najmniej 24 godziny przed wyjściem z portu początkowego oraz przed wejściem do każdego z portów na terytorium państw Schengen.
- 2.3 Jeżeli trasa rejsu statku wycieczkowego wiedzie **wyłącznie przez porty położone na terytorium państw Schengen**, nie należy prowadzić żadnych kontroli granicznych, a statek może bez przeszkód zawijać do portów niebędących przejściami granicznymi. Niemniej jednak załoga i pasażerowie takich statków mogą zostać poddani kontroli

granicznej, jeśli wynika to z oceny zagrożeń związanych z bezpieczeństwem wewnętrznym i nielegalną imigracją.

Przykład:

– statek wycieczkowy płynący z Grecji do różnych portów we Włoszech i z powrotem do Grecji.

2.4 Jeżeli trasa rejsu wiedzie **zarówno przez porty leżące na terytorium państw Schengen, jak i porty leżące w innych państwach**, kontrole graniczne należy prowadzić według następujących zasad:

a) a) w przypadku gdy statek wycieczkowy przychodzi z portu położonego w państwie trzecim i zawija po raz pierwszy do portu znajdującego się na terytorium państwa Schengen, załoga i pasażerowie muszą zostać poddani kontroli wjazdowej na podstawie list imiennych członków załogi i pasażerów.

Przykład:

– statek wycieczkowy płynący z Sankt Petersburga do Sztokholmu.

Pasażerowie schodzący na ląd muszą zostać poddani kontroli wjazdowej zgodnie z zasadami ogólnymi, chyba że z oceny zagrożeń związanych z bezpieczeństwem wewnętrznym i nielegalną imigracją wynika, że taka kontrola nie jest potrzebna.

b) b) w przypadku gdy statek wycieczkowy przychodzi z portu położonego w państwie trzecim i zawija po raz kolejny do portu znajdującego się na terytorium państwa Schengen, załoga i pasażerowie muszą zostać poddani kontroli wjazdowej na podstawie list imiennych członków załogi i pasażerów, o których mowa powyżej, w zakresie, w jakim listy te uległy zmianie od momentu zawinięcia do poprzedniego portu na terytorium państwa Schengen.

Przykład:

– trasa statku wycieczkowego wiedzie ze Stambułu do Aten, następnie do Tunisu i Barcelony.

Pasażerowie schodzący na ląd muszą zostać poddani kontroli wjazdowej zgodnie z zasadami ogólnymi, chyba że z oceny zagrożeń związanych z bezpieczeństwem

wewnętrzny i nielegalną imigracją wynika, że taka kontrola nie jest potrzebna. Jeśli na liście imiennej nie zaszły żadne zmiany, nie ma potrzeby ustalania tożsamości każdego pasażera za pomocą dokumentu podróży. Niemniej jednak pasażerowie opuszczający statek muszą stale mieć przy sobie dokumenty podróży i okazywać je na żądanie funkcjonariuszy straży granicznej.

- c) w przypadku gdy statek wycieczkowy przy pływa z portu położonego w państwie Schengen i zawija do innego portu w obszarze Schengen, pasażerowie schodzący na ląd muszą zostać poddani kontroli wjazdowej zgodnie z zasadami ogólnymi, o ile wymóg taki wynika z oceny zagrożeń związanych z bezpieczeństwem wewnętrznym i nielegalną imigracją.

Przykład:

– statek wycieczkowy wypływający z Sankt Petersburga, następnie zawijający do portów w Helsinkach, Sztokholmie i Kopenhadze. W takim przypadku podczas kontroli prowadzonych w Sztokholmie i Kopenhadze należy wziąć pod uwagę, że statek kontrolowano już w Helsinkach.

- d) w przypadku gdy statek wycieczkowy wypływa z portu położonego w państwie Schengen i kieruje się do portu w państwie trzecim, załoga i pasażerowie muszą zostać poddani kontroli wjazdowej na podstawie list imiennych załogi i pasażerów. Pasażerowie wchodzący na pokład muszą zostać poddani kontroli wjazdowej zgodnie z zasadami ogólnymi, jeśli wymóg taki wynika z oceny zagrożeń związanych z bezpieczeństwem wewnętrznym i nielegalną migracją.

Przykład:

- statek wycieczkowy płynący z Helsinek do Sankt Petersburga.

- e) w przypadku gdy statek wycieczkowy wychodzi z portu w państwie Schengen i kieruje się do innego portu w państwie Schengen, nie należy dokonywać żadnych kontroli wjazdowych. Niemniej jednak załoga i pasażerowie takich statków mogą zostać poddani kontroli na podstawie oceny zagrożeń związanych z bezpieczeństwem wewnętrznym i nielegalną imigracją.

Przykład:

– statek wycieczkowy płynący ze Sztokholmu do Helsinek, a następnie wypływający poza obszar Schengen (np. do Sankt Petersburga). W takim przypadku w normalnych warunkach nie należy prowadzić żadnych kontroli w Sztokholmie, gdyż zostaną dokonane w Helsinkach przed wypłynięciem z obszaru Schengen.

- 2.5 Kapitan statku wycieczkowego lub, w razie jego nieobecności, agent armatora przekazuje odpowiedniej jednostce straży granicznej listy imienne co najmniej na 24 godziny przed wejściem do każdego z portów, a w przypadku gdy rejs do tego portu trwa krócej niż 24 godziny – bezpośrednio po zaokrętowaniu w poprzednim porcie. Listy imienne muszą być podstemplowane w pierwszym porcie na obszarze Schengen, do którego zawija statek, i każdorazowo po wprowadzeniu do nich zmian.
- 2.6 W przypadku gdy straż graniczna, kierując się oceną zagrożeń związanych z bezpieczeństwem wewnętrznym i nielegalną imigracją, uznaje, że nie ma konieczności kontrolowania pasażerów statku wycieczkowego zgodnie z ogólnymi zasadami kontroli granicznej, nie ma też wymogu stemplowania dokumentów podróży.
- 2.7 Oceniając wagę zagrożeń związanych z bezpieczeństwem i nielegalną imigracją, straż graniczna powinna brać pod uwagę między innymi następujące czynniki: narodowość podróżnych, wszelkie dostępne informacje na temat danej linii żeglugowej i jej wiarygodności, wszelkie dostępne sprawozdania sytuacyjne i istotne informacje, w tym te uzyskane od państw Schengen lub sąsiednich państw trzecich.

* *Podstawa prawna:*

– [kodeks graniczny Schengen \(załącznik VI\)](#);

3. *Kontrole żeglugi rekreacyjnej*

- 3.1 „Żegluga rekreacyjna” oznacza korzystanie z łodzi rekreacyjnych w celach sportowych lub turystycznych.
- 3.2 Osoby przebywające na pokładzie łodzi rekreacyjnych przyprawiających z portu położonego w państwie Schengen lub kierujących się do takiego portu nie podlegają kontroli granicznej i mogą wchodzić do portów, który nie są przejściami granicznymi.

Kiedy jednak zachodzi ryzyko nielegalnej imigracji, w szczególności zaś kiedy linia brzegowa państwa trzeciego znajduje się w bezpośrednim sąsiedztwie terytorium danego państwa Schengen, należy dokonywać kontroli takich osób i/lub przeszukiwać ich łodzie.

- 3.3 Łódź rekreacyjna przyplływająca z państwa trzeciego może w wyjątkowych sytuacjach wchodzić do portu niebędącego przejściem granicznym. W takich przypadkach osoby przebywające na pokładzie muszą zgłosić się do władz portowych w celu uzyskania zezwolenia na wejście do portu. Władze portowe z kolei muszą skontaktować się z władzami najbliższego portu wyznaczonego jako przejście graniczne w celu zawiadomienia ich o przybyciu takiej jednostki. Władzom portowym należy złożyć oświadczenie dotyczące pasażerów w postaci listy osób przebywających na pokładzie. Listę taką należy udostępnić straży granicznej najpóźniej w dniu przyplłynięcia do portu. Podobnie jeżeli z powodu działania siły wyższej łódź rekreacyjna przyplływająca z państwa trzeciego zmuszona jest do zacumowania w porcie innym niż przejście graniczne, władze portowe muszą skontaktować się z władzami najbliższego portu będącego przejściem granicznym w celu zgłoszenia obecności takiej jednostki.
- 3.4 Podczas kontroli należy przedłożyć dokument zawierający wszystkie dane techniczne jednostki oraz nazwiska osób przebywających na pokładzie. Kopię dokumentu należy przekazać władzom portowym w portach wejścia i wyjścia. Przez cały czas, gdy jednostka pozostaje na wodach terytorialnych jednego z państw Schengen, w dokumentacji łodzi musi znajdować się kopia takiej listy.
- 3.5 Wyrywkowe kontrole łodzi rekreacyjnych należy prowadzić niezależnie od wyników oceny ryzyka nielegalnej imigracji.

* *Podstawa prawna:*

– [kodeks graniczny Schengen \(załącznik VI\)](#).

4. *Kontrole rybołówstwa przybrzeżnego*

- 4.1 Rybołówstwo przybrzeżne to połowy prowadzone za pomocą jednostek powracających codziennie lub w ciągu 36 godzin do portu znajdującego się na terytorium państwa Schengen bez zawijania do portu w państwie trzecim.

- 4.2 Załogi jednostek rybołówstwa przybrzeżnego, które powracają codziennie lub w ciągu 36 godzin do portu macierzystego lub do innego portu znajdującego się na terytorium państw Schengen bez zawijania do portu w państwie trzecim nie muszą być poddawane systematycznej kontroli.
- 4.3 Kontrola osób i/lub fizyczne przeszukanie jednostki są natomiast konieczne, gdy istnieje ryzyko nielegalnej imigracji, szczególnie w sytuacji, gdy linia brzegowa państwa trzeciego położona jest w bezpośrednim sąsiedztwie terytorium danego państwa Schengen.
- 4.4 Załogi jednostek rybołówstwa przybrzeżnego, które nie są zarejestrowane w porcie znajdującym się na terytorium państwa Schengen, muszą być kontrolowane zgodnie z przepisami dotyczącymi marynarzy (sekcja I pkt 3.4). Kapitan jednostki zawiadamia właściwe organy o wszelkich zmianach na liście załogi oraz o obecności jakichkolwiek pasażerów na pokładzie.

* *Podstawa prawna:*

– [kodeks graniczny Schengen \(załącznik VI\)](#).

5. Kontrole połączeń promowych

- 5.1 Kontroli podlegają osoby korzystające z połączeń promowych do portów znajdujących się poza obszarem Schengen. Zastosowanie mają w takim przypadku następujące zasady:
- a) w miarę możliwości należy wyznaczyć osobne pasy ruchu dla obywateli państw członkowskich UE, EOG i Szwajcarii;
  - b) pasażerów pieszych należy kontrolować indywidualnie;
  - c) kontrole kierowców i pasażerów pojazdów należy prowadzić, kiedy ci znajdują się przy pojeździe;
  - d) pasażerów promu podróżujących autokarem należy traktować jak pasażerów pieszych; w czasie kontroli pasażerowie ci muszą opuścić autokar;
  - e) kontrole kierowców pojazdów ciężarowych i osób im towarzyszących należy prowadzić, kiedy znajdują się oni przy pojeździe. Kontrola ta będzie z zasady organizowana oddzielnie w stosunku do kontroli innych pasażerów;

- f) należy zapewnić odpowiednią liczbę bramek po to, by kontrola przebiegała szybko;
- g) mając na celu w szczególności wykrycie nielegalnych imigrantów, należy w trybie wyrywkowym przeszukiwać środki transportu używane przez pasażerów, a w stosownych przypadkach ładunek i inne przedmioty umieszczone w środkach transportu;
- h) członków załogi promów należy traktować tak samo jak członków załogi statków handlowych.

* Podstawa prawna:

– [kodeks graniczny Schengen \(załącznik VI\)](#).

SEKCJA V: Kontrole żeglugi śródlądowej

1. Żegluga śródlądowa

- 1.1 Żegluga śródlądowa obejmująca przekraczanie granicy zewnętrznej polega na wykorzystaniu, w celach handlowych lub rekreacyjnych, wszystkich typów łodzi i jednostek pływających po rzekach, kanałach i jeziorach.
- 1.2 Kontrole żeglugi śródlądowej są takie same jak kontrole ruchu morskiego w ogóle.
- 1.3 Jeżeli chodzi o łodzie wykorzystywane w celach handlowych, kapitana i osoby zatrudnione na pokładzie, których nazwiska znajdują się na liście załogi, oraz członków rodzin tych osób, mieszkających na pokładzie, należy zaliczać do członków załogi bądź kategorii równoważnej.

* Podstawa prawna:

– [kodeks graniczny Schengen \(załącznik VI\)](#).

CZĘŚĆ TRZECIA NADZÓR GRANICZNY

1. *Cel nadzoru*

- 1.1 Nadzór graniczny na granicach zewnętrznych w miejscach innych niż przejścia graniczne oraz nadzór nad tymi przejściami granicznymi poza godzinami ich otwarcia ma głównie na celu:
- a) zapobieganie niedozwolonemu przekraczaniu granicy i zniechęcenie do tego rodzaju działań;
  - b) przeciwdziałanie przestępczości transgranicznej;
  - c) stosowanie lub podejmowanie odpowiednich środków wobec osób, które nielegalnie przekroczyły granicę.
- 1.2 Oficer dowodzący musi podjąć wszelkie środki w celu zapobieżenia nieuprawnionemu przekraczaniu granicy oraz wyznaczać swoim podwładnym zadania odpowiadające potrzebom wynikającym z oceny ryzyka nielegalnej imigracji i przestępczości transgranicznej.

Stosowane środki należy dobierać w zależności od rodzaju i charakteru granicy (granica lądowa, wody śródlądowe czy morze).

2. *Metody nadzoru*

- 2.1 Nadzór można prowadzić przy użyciu jednostek stacjonarnych lub mobilnych, których obowiązki polegają na:
- a) patrolowaniu,
  - b) stacjonowaniu w miejscach uznawanych lub postrzeganych jako newralgiczne.
- 2.2 Aby skutecznie wykrywać przypadki nieuprawnionego przekraczania granicy, okresy, w których prowadzony jest nadzór, powinno się zmieniać często i nieoczekiwanie.

2.3 Główne zadania jednostek patrolujących to:

- a) monitorowanie terenu, na którym działają,
- b) sprawdzanie, czy na patrolowanym obszarze nie występują zagrożenia dla porządku publicznego i bezpieczeństwa wewnętrznego,
- c) sprawdzanie dokumentów osób, które przebywają na tym obszarze i nie są znane zespołom patrolującym.
- d) zatrzymywanie osób podejrzanych, które nie mają żadnych dokumentów, oraz zbieranie od nich szczegółowych wyjaśnień na temat powodów ich obecności na tym obszarze,
- e) zatrzymywanie i doprowadzanie do najbliższej placówki straży granicznej osób, które przekroczyły lub usiłowały nielegalnie przekroczyć granicę.

W patrolach powinny brać udział specjalnie szkolone psy tropiące. Aby zwiększyć skuteczność patroli i monitoringu granic należy też korzystać ze śmigłowców, łodzi patrolowych i pojazdów terenowych.

2.4 Główne zadania jednostek stacjonujących to:

- a) obserwacja miejsc uważanych za newralgiczne pod względem nielegalnego przekraczania granicy lub przemytu;
- b) zatrzymywanie i doprowadzanie do najbliższej placówki straży granicznej osób, które usiłowały nielegalnie przekroczyć lub przekroczyły granicę.

2.5 Na podstawie uzyskanych informacji należy organizować zasadzki w celu ujęcia osób przemycających przez granicę i pośredniczących w przemyśle.

2.6 Nadzór należy też stosownie do potrzeb prowadzić przy wykorzystaniu odpowiednich urządzeń technicznych i elektronicznych (np. radarów, czujników, a w nocy – urządzeń na podczerwień).

* Podstawa prawna:

– [kodeks graniczny Schengen \(art. 12\)](#).

CZĘŚĆ IV: WYKAZ ISTOTNYCH AKTÓW PRAWNYCH WSPÓLNOTY

• Prawo wspólnotowe:

- [Konwencja wykonawcza do układu z Schengen z 14 czerwca 1985 r.](#) między rządami państw Unii Gospodarczej Beneluxu, Republiki Federalnej Niemiec oraz Republiki Francuskiej w sprawie stopniowego znoszenia kontroli na wspólnych granicach, podpisana w Schengen w dniu 19 czerwca 1990 r. ([Dz.U. L 239 z 22.9.2000, str. 19](#));
- [decyzja komitetu wykonawczego z dnia 14 grudnia 1993 r.](#) w sprawie wspólnych zasad anulowania, unieważniania lub skracania okresu ważności wizy jednolitej (SCH/Com-ex (93)24) ([Dz.U L 239 z 22.9.2000, str. 154](#));
- [94/795/WSiSW: decyzja Rady z dnia 30 listopada 1994 r.](#) w sprawie wspólnych działań przyjętych przez Radę na podstawie art. K.3 ust. 2 lit. b) Traktatu o Unii Europejskiej w sprawie ułatwień podróży dla uczniów pochodzących z państw trzecich przebywających w państwach członkowskich ([Dz.U L 327 z 19.12.1994 r., str. 1](#));
- [rozporządzenie Rady \(WE\) nr 1683/95 z dnia 29 maja 1995 r.](#) ustanawiające jednolity formularz wizowy ([Dz.U. L 164 z 14.7.1995, str.1](#)) zmienione rozporządzeniem Rady (WE) nr 334/2002 z dnia 18 lutego 2002 r. zmieniającym rozporządzenie (WE) nr 1683/95 z dnia 29 maja 1995 r. ustanawiające jednolity formularz wizowy ([Dz.U. L 53 z 23.2.2002, str. 7](#));
- [decyzja nr 2119/98/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 24 września 1998 r. ustanawiająca sieć nadzoru i kontroli epidemiologicznej chorób zakaźnych we Wspólnocie](#) ([Dz.U. L 268 z 3.10.1998 r., str. 1](#));
- [rozporządzenie Rady \(WE\) nr 2725/2000 z dnia 11 grudnia 2000 r.](#) dotyczące ustanowienia systemu „Eurodac” do porównywania odcisków palców w celu skutecznego stosowania konwencji dublińskiej ([Dz.U. L 316 z 15.12.2000, str.1](#));
- [Karta praw podstawowych Unii Europejskiej](#) ([Dz.U. C 364 z 18.12.2000, str. 1](#));
- [dyrektywa Rady nr 2001/51 z dnia 28 czerwca 2001 r.](#) uzupełniająca postanowienia art. 26 Konwencji wykonawczej do układu z Schengen z dnia 14 czerwca 1985 r. ([Dz. U. L 187 z 7.7.2001, str. 45](#));
- [rozporządzenie Rady \(WE\) nr 539/2001 z dnia 15 marca 2001 r.](#) wymieniające państwa trzecie, których obywatele muszą posiadać wizy podczas przekraczania granic zewnętrznych ([Dz.U. L 81 z 21.3.2001, str. 1](#)), zmienione następującymi rozporządzeniami:
  - [rozporządzenie Rady \(WE\) nr 2414/2001](#) ([Dz.U. L 327 z 12.12.2001](#));
  - [rozporządzenie Rady \(WE\) nr 453/2003](#) ([Dz.U. L 69 z 13.3.03, str. 10](#));

- rozporządzenie Rady (WE) nr 851/2005 z dnia 2 czerwca 2005 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 539/2001 wymieniające państwa trzecie, których obywatele muszą posiadać wizy podczas przekraczania granic zewnętrznych, oraz te, których obywatele są zwolnieni z tego wymogu;
- [rozporządzenie Rady \(WE\) nr 333/2002 z dnia 18 lutego 2002 r.](#) w sprawie jednolitego wzoru formularza, na którym umieszcza się wizę wydawanego przez państwo członkowskie osobom posiadającym dokumenty podróży, które nie są uznane przez państwo członkowskie sporządzające formularz ([Dz.U. L 53 z 23.2.2002, str. 4](#));
- [rozporządzenie Rady \(WE\) nr 407/2002 z dnia 28 lutego 2002 r.](#) ustanawiające niektóre zasady wykonania [rozporządzenia \(WE\) nr 2725/2000](#) dotyczącego ustanowienia systemu „Eurodac” do porównywania odcisków palców w celu skutecznego stosowania konwencji dublińskiej ([Dz.U. L 316 z 15.12.2000, str. 1](#));
- [rozporządzenie Rady nr 1030/2002 z dnia 13 czerwca 2002 r.](#) ustanawiające jednolity wzór dokumentów pobytowych dla obywateli państw trzecich ([Dz.U. L 157 z 15.6.2002, str. 1](#));
- [rozporządzenie \(WE\) nr 2320/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 16 grudnia 2002 r.](#) ustanawiające wspólne zasady w dziedzinie bezpieczeństwa lotnictwa cywilnego ([Dz.U. L 355 z 30.12.2002, str. 1](#));
- [rozporządzenie Rady \(WE\) nr 343/2003 z dnia 18 lutego 2003 r. \(konwencja dublińska\)](#);
- [rozporządzenie Rady \(WE\) nr 415/2003 z dnia 27 lutego 2003 r.](#) w sprawie wydawania wiz na granicy, w tym wydawania takich wiz marynarzom podróżującym tranzytem ([Dz.U. L 64 z 7.3.2003, str. 1](#));
- rozporządzenie Rady (WE) nr 693/2003 z dnia 14 kwietnia 2003 r. ustanawiające ściśle określony uproszczony dokument tranzytowy (FTD), uproszczony kolejowy dokument tranzytowy (FRTD) oraz zmieniające Wspólne instrukcje konsularne i Wspólny podręcznik ([Dz.U. L 099 z 17.4.2003, str. 8](#));
- Rozporządzenie Rady (WE) nr 694/2003 z dnia 14 kwietnia 2003 r. w sprawie jednolitych wzorów uproszczonego dokumentu tranzytowego (FTD) i uproszczonego kolejowego dokumentu tranzytowego (FRTD) przewidzianych w rozporządzeniu (WE) nr 693/2003 ([Dz.U. L 099 z 17.4.2003, str. 15](#));
- [decyzja Rady z dnia 8 marca 2004 r.](#) dotycząca zawarcia Protokołu ustaleń między Wspólnotą Europejską a Narodowym Urzędem Turystyki Chińskiej Republiki Ludowej w sprawie wiz i innych zagadnień związanych z grupami turystycznymi z Chińskiej Republiki Ludowej (ADS), ([Dz.U. L 83 z 20.3.2004, str. 12](#));
- [dyrektywa 2004/38/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r.](#) w sprawie prawa obywateli Unii oraz członków ich rodzin do

swobodnego przemieszczania się i pobytu na terytorium państw członkowskich ([Dz.U. L 229 z 29.6.2004, str. 35](#));

- rozporządzenie (WE) nr 851/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 kwietnia 2004 r. ustanawiające Europejskie Centrum ds. Zapobiegania i Kontroli Chorób (Dz.U. L 142 z 30.4.2004, str. 1);
- dyrektywa Rady nr 2004/83/WE z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie minimalnych norm uznawania i statusu obywateli państw trzecich lub bezpaństwowców za uchodźców lub osoby, które z innych względów wymagają ochrony międzynarodowej, statusu tych osób oraz zakresu przyznawanej pomocy ([Dz.U. L 304 z 30.9.2004, str. 12](#));
- [rozporządzenie Rady \(WE\) nr 2252/2004 z dnia 13 grudnia 2004 r.](#) w sprawie norm dotyczących zabezpieczeń i danych biometrycznych w paszportach i dokumentach podróży wydawanych przez państwa członkowskie ([Dz.U. L 385 z 29.12.2004, str. 1](#));
- [dyrektywa Rady 2005/85/WE z dnia 1 grudnia 2005 r.](#) w sprawie minimalnych standardów dotyczących obowiązujących w państwach członkowskich procedur przyznawania i wycofywania statusu uchodźcy ([Dz.U. L 326 z 13.12.2005, str. 13](#));
- [Wspólne instrukcje konsularne dla misji dyplomatycznych i urzędów konsularnych dotyczące wiz](#) (Dz.U. C 313 z 16.12.2005, str. 1);
- [rozporządzenie nr 562/2006 z dnia 15 marca 2006 r.](#) Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiające wspólnotowy kodeks zasad regulujących przepływ osób przez granice (kodeks graniczny Schengen), ([Dz.U. L 105 z 13.4.2006, str. 1](#));
- [decyzja nr 895/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 14 czerwca 2006 r.](#) wprowadzająca uproszczony system kontroli osób na granicach zewnętrznych oparty na jednostronnym uznawaniu przez Republikę Czeską, Estonię, Cypr, Łotwę, Litwę, Węgry, Malte, Polskę, Słowenię i Słowację niektórych dokumentów za równorzędne z ich wizami krajowymi do celów przejazdu tranzytem przez ich terytoria ([Dz.U. L 167 z 20.6.2006, str. 1](#));
- [decyzja nr 896/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 14 czerwca 2006 r.](#) wprowadzająca uproszczony system kontroli osób na granicach zewnętrznych oparty na jednostronnym uznawaniu przez państwa członkowskie niektórych zezwoleń na pobyt wydawanych przez Szwajcarię i Liechtenstein do celów przejazdu tranzytem przez ich terytorium ([Dz.U. L 167 z 20.6.2006, str. 8](#));
- Rozporządzenie nr [.../2006] Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia .... ustanawiające zasady lokalnego ruchu przygranicznego na granicach zewnętrznych państw członkowskich.

- **Prawo międzynarodowe:**

- Konwencja z dnia 7 grudnia 1944 r. o międzynarodowym lotnictwie cywilnym (konwencja ICAO), załącznik 2 i 9;
- [Europejska konwencja o ochronie praw człowieka z dnia 4 listopada 1950 r wraz z protokołami;](#)
- [Konwencja genewska dotycząca statusu uchodźców z dnia 28 lipca 1951 r.zmieniona protokołem nowojorskim z dnia 31 stycznia 1967 r.;](#)
- [Konwencja w sprawie ułatwień w międzynarodowym ruchu morskim \(FAL\) z dnia 9 kwietnia 1965 r.;](#)
- [Konwencja ILO w sprawie dokumentów tożsamości marynarzy \(nr 185\) z dnia 19 czerwca 2003 r.;](#)
- [Porozumienie między Wspólnotą Europejską i jej państwami członkowskimi, z jednej strony, a Konfederacją Szwajcarską, z drugiej strony, w sprawie swobodnego przepływu osób \(Dz.U. L 114 z 30.4.2002, str. 6\);](#)
- dwustronne porozumienia w lokalnym ruchu granicznym.